Т. М. Чабатарэўская В. У. Нікалаева

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для 3 класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

У 2 частках

Частка 1

*Дапушчана
Міністэрствам адукацыі
Рэспублікі Беларусь*

*2-е выданне,
выпраўленае і дапоўненае*

Мінск
«Адукацыя і выхаванне»
2017

УДК 51(075.3=161.3)
ББК 22.1я721
Ч-12

Пераклад з рускай мовы Н. А. Ваніцкай

Р э ц э н з е н т: кафедра прыватных методык факультэта павышэння кваліфікацыі спецыялістаў адукацыі Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (дацэнт кафедры, кандыдат педагагічных навук, дацэнт *А. С. Шылава*

Умоўныя абазначэнні:

— новая тэма

— параўнай

* — творчае заданне

Чабатарэўская, Т. М.

Ч-12 Матэматыка : вучэб. дапам. для 3-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. мовай навучання. У 2 ч. Ч. 1 / Т. М. Чабатарэўская, В. У. Нікалаева; пер. з рус. мовы Н. А. Ваніцкай. — Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2017. — 136 с. : іл.

ISBN 978-985-471-558-0.

УДК 51(075.3=161.3)
ББК 22.1я721

ISBN 978-985-471-958-0 (ч. 1)
ISBN 978-985-471-960-3

ЗМЕСТ

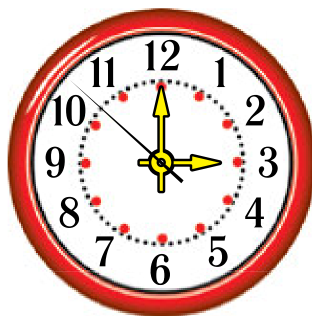

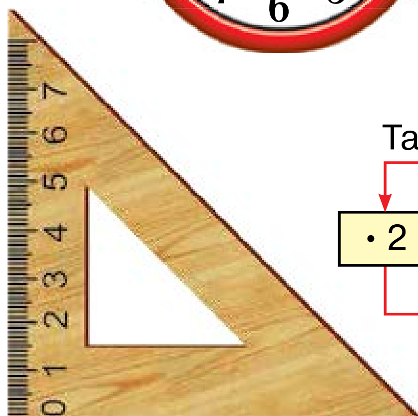

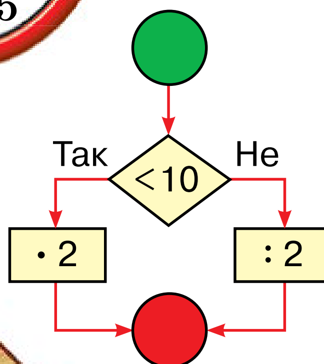

Урок 1

ПАЎТАРЭННЕ ВЫВУЧАНАГА Ў 2 КЛАСЕ

1 Падзялі лікі на групы так, каб яны былі чым-небудзь падобныя: 2, 15, 16, 100, 35, 4, 70, 8. Запішы лікі ў групах па нарастанні.

2 Назаві лікі другога дзясятка. Колькі іх? Які з гэтых лікаў найменшы? Найбольшы? Выпішы лікі, якія дзеляцца на 2, не дзеляцца на 2. Запішы лік, у якім 1 дзясятак і 7 адзінак, сумай разрадных складаемых.

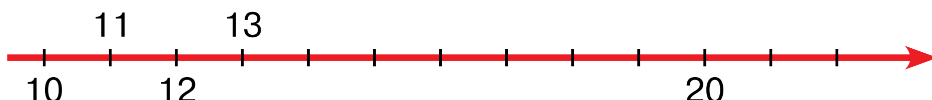

3 Параўнай, не вылічваючы.

17 * 34	17 + 34 * 34 + 17	77 – 4 * 77
25 * 27	38 + 4 * 4 + 39	89 + 9 * 89
45 * 43	48 – 0 * 48 + 0	30 + 6 * 30

4 Параўнай дзве задачы.

а) Даўжыня стараны квадрата 3 см. Знайдзі яго перыметр.

б) Перыметр квадрата роўны 12 см. Знайдзі даўжыню стараны квадрата.

5 Знайдзі зручным спосабам сумы, выкарыстоўваючы першы прыклад.

6 + 3 + 8 = 17	26 + 13 + 18	6 + 13 + 28
16 + 13 + 18	16 + 23 + 18	16 + 23 + 8
26 + 23 + 28	16 + 13 + 28	26 + 3 + 18

6 У адным кавалку тканіны 36 м, а ў другім — 59 м. Ад другога кавалка адрэзалі 12 м. На колькі больш тканіны засталося ў другім кавалку, чым у першым? Пастаў іншыя пытанні да задачы.

7 Вызнач від кожнага з вуглоў.

8* У трох каробках знаходзяцца пакеты з крупамі, макаронамі і цукрам. На першай каробцы напісана «Крупы», на другой — «Макароны», на трэцяй — «Крупы або цукар». У якой каробцы што знаходзіцца, калі ні адзін надпіс не адпавядае таму, што змешчана ў ёй?

9 На клумбе расло 40 жоўтых і чырвоных руж. Жоўтых руж было 15. Колькі чырвоных руж расло на клумбе?

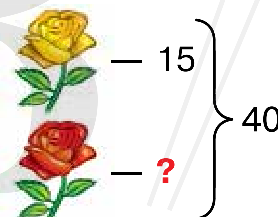

10 Вылічы.

29 + 3	2 + 49	45 – 8	24 + 32
48 + 4	5 + 67	57 – 9	42 + 18
37 + 5	4 + 79	82 – 4	67 – 25

Урок 2

1 Запішы лікавыя выразы і знайдзі іх значэнні:
а) суму лікаў 15 і 16 павяліч на 4;
б) ад сумы лікаў 18 і 37 аднімі 9;
в) рознасць лікаў 28 і 9 павяліч на 15;
г) рознасць лікаў 45 і 18 паменшы на 6.

2 Запішы па нарастанні лікі, у якіх: 2 дзяс.; 5 дзяс. 4 адз.; 10 дзяс.; 7 адз. 3 дзяс.

3 Выканай дзеянні.

35 + 29	99 – 13	35 – 6	97 + 3
18 + 43	89 – 19	84 – 7	45 + 9

4 У адной каструлі 9 л кампоту, а ў другой — 12 л. За абедам дзеці выпілі 10 л кампоту.

Пастаў пытанні, каб задача рашалася так:

12 – 9   12 + 9   12 – 10   (9 + 12) – 10

5* У брата і сястры пароўну яблыкаў. Брат даў сястры тры яблыкі. На колькі яблыкаў стала больш у дзяўчынкі, чым у яе брата?

6 Даўжыня ломанай лініі 43 см. Даўжыня аднаго звяна 15 см, другога — 12 см. Знайдзі даўжыню трэцяга звяна ломанай лініі.

7 Устаў прапушчаныя лікі.

68 мін = ☐ г ☐ мін　　9 дм = ☐ см

7 дм 5 см = ☐ см　　1 м 6 дм = ☐ дм

8 Складзі задачу па рысунку і рашы яе.

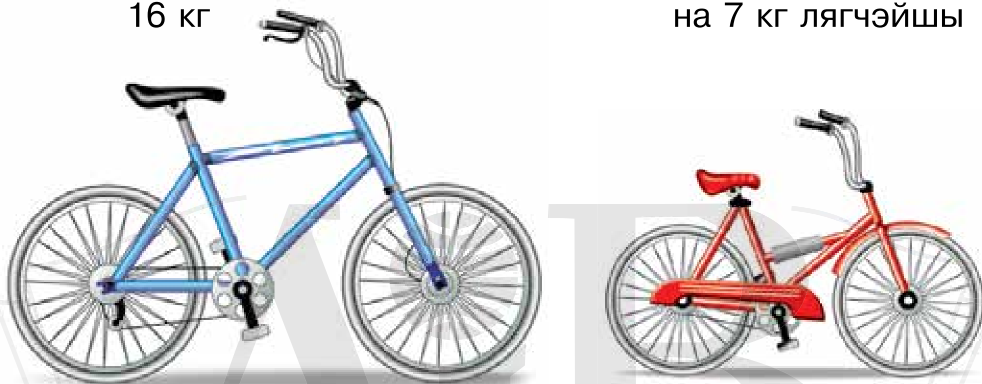

9 Падбяры патрэбныя складаемыя.

☐ + 3 = 10　　☐ + 4 = 76　　8 + ☐ = 16

60 + ☐ = 80　　☐ + 7 = 15　　☐ + 25 = 50

1 Прачытай лікавыя выразы і знайдзі іх значэнні.

(40 + 15) – 9 100 – (27 + 14)
(74 – 19) + 6 52 + (60 – 24)
(25 + 14) – 14 (46 – 18) + 18

2 Перыметр трохвугольніка 96 см. Адна старана 23 см, а другая — 34 см. Знайдзі даўжыню трэцяй старaны. Параўнай яе з сумай даўжынь дзвюх іншых старон.

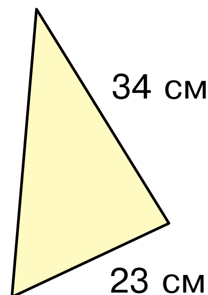

3 Устаў патрэбныя лікі.

2 дм = ☐ см 3 дм 4 см = ☐ см
1 м = ☐ см 45 см = ☐ дм ☐ см
1 м = ☐ дм 10 дм = ☐ м

4 Складзі задачы па рысунках і рашы іх.

5

16 * 8 + 8 9 * 9 + 9 18 – 9 * 18 – 6
16 * 9 + 7 9 * 9 + 5 27 – 4 * 28 – 4

6 У кнізе 85 вершаў. Пасля таго як некалькі вершаў Насця прачытала, ёй засталося прачытаць 28 вершаў. Колькі вершаў Насця прачытала?

7* За 2 грушы даюць 3 яблыкі, а за 6 яблыкаў — паўтара дзясятка сліў. Колькі сліў дадуць за 12 груш?

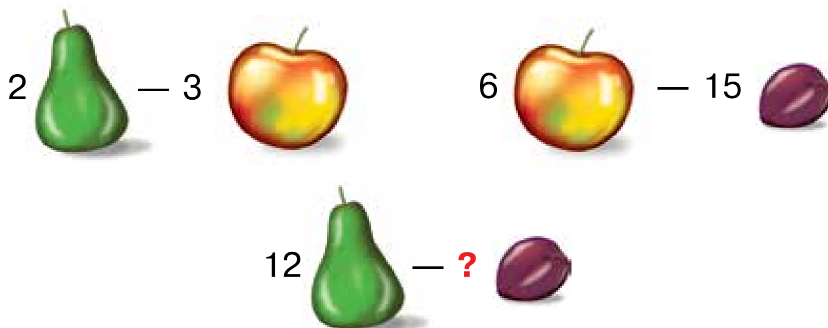

8 З табліцы выпішы пары лікаў, сума якіх роўная 98.

34	64	72
19	13	79
26	11	85
87	60	38

9 У садзе расце 17 кустоў: 7 кустоў чорных парэчак, 5 кустоў чырвоных парэчак, астатнія кусты — агрэст. Колькі кустоў агрэсту ў садзе?

10 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:
а) рознасць лікаў 60 і 8 паменшы на 20;
б) 70 паменшы на рознасць лікаў 16 і 9;
в) суму лікаў 25 і 65 павяліч на 10.

Урок 4

1 Прачытай выразы: 8 + 7, 18 + 7, 56 + 5.

2 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:
а) сума лікаў 73 і 9;
б) першае складаемае 27, другое — 34;
в) суму лікаў 24 і 37 павяліч на 15;
г) да ліку 23 дадай суму лікаў 14 і 26.

3 Складзі задачу па кароткім запісе і рашы яе.

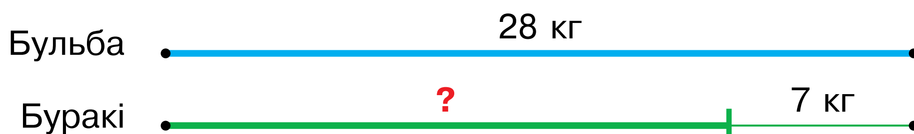

4 У парку расце 13 бяроз, столькі ж клёнаў, а ліп — на 10 менш, чым бяроз і клёнаў разам. Колькі ў парку ліп? Рашы задачу па схеме.

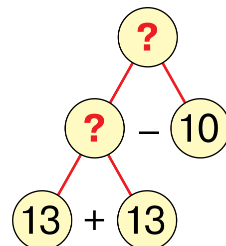

5 а) Выразі ў дэцыметрах і сантыметрах: 69 см, 38 см, 14 см.
б) Выразі ў метрах і дэцыметрах: 51 дм, 35 дм, 92 дм.
в) Выразі ў дэцыметрах: 4 м, 6 м, 3 м 9 дм.

6* У зайцоў, што гулялі пад елкай, 16 вушэй. 2 зайцы пабеглі. Колькі зайцоў было? Колькі засталося?

7 Вымерай звёны ломанай. Вынікі вымярэння запішы па спаданні.

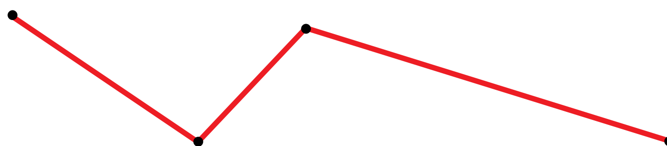

8 29 * 2 дзяс. 9 адз.
69 * 96
85 * 8 дзяс. 6 адз.
2 дзяс. 1 адз. * 12
39 * 3 дзяс.
54 * 5 дзяс.

9 Запішы разрадны састаў лікаў:
27, 13, 80, 95.

10 Вася выканаў 15 заданняў па матэматыцы: 3 задачы ён выканаў у два дзеянні, 5 задач — у адно дзеянне і рашыў некалькі прыкладаў. Колькі прыкладаў рашыў Вася?

11 Складзі лікавыя выразы і знайдзі іх значэнні.

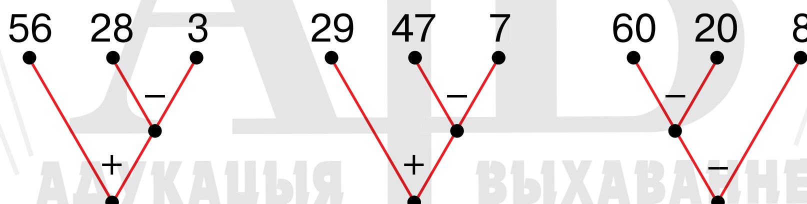

1 **Успомні!**

29 + 8 = 37

37 – 8 = **29**

37 – 29 = **8**

> Каб знайсці адно са складаемых, трэба ад сумы адняць другое складаемае.

Знайдзі невядомыя складаемыя.

☐ + 4 = 11	52 + ☐ = 89	64 + ☐ = 78
27 + ☐ = 41	☐ + 29 = 100	☐ + 35 = 99

2 Для каманды купілі 40 чырвоных і жоўтых футболак. Чырвоных футболак было 13. Колькі купілі футболак жоўтага колеру?

3 У хатняй бібліятэцы 87 кніг: 27 — для дарослых, 20 — для школьнікаў, а астатнія — для дашкольнікаў. Колькі кніг для дашкольнікаў?

4 Колькі на рысунку прамых вуглоў? Колькі чатырохвугольнікаў? Вымерай стораны аднаго з чатырохвугольнікаў і знайдзі яго перыметр.

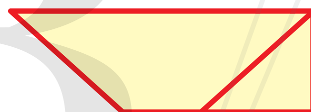

5 (>, <, =)

72 ∗ 70	2 дзяс. 5 адз. ∗ 5 дзяс. 2 адз.
28 ∗ 82	6 дзяс. ∗ 6 дзяс. 1 адз.
92 ∗ 90	3 дзяс. ∗ 30 адз.

6* Браты Ягор, Арцём і Коля — рознага ўзросту. Ягор не старэйшы за Колю, а Арцём не старэйшы за Ягора. Назаві імёны старэйшага, сярэдняга і малодшага братоў.

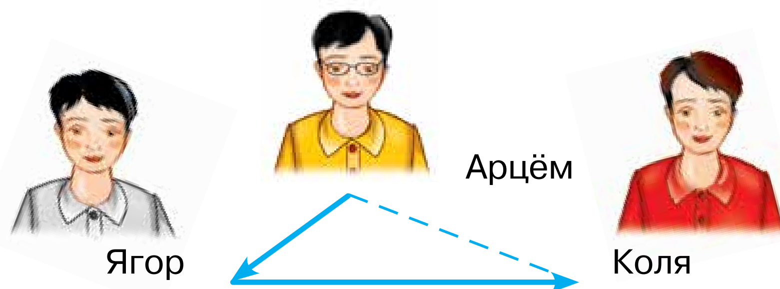

7 Пры дапамозе лічбаў 2, 0, 7 запішы ўсе магчымыя двухзначныя лікі. Колькі іх? Найбольшы з гэтых лікаў запішы сумай разрадных складаемых. Знайдзі суму найменшага і найбольшага з гэтых лікаў.

8 Маса гусі 5 кг, а парасяці — 15 кг. На колькі кілаграмаў гусь лягчэйшая за парася?

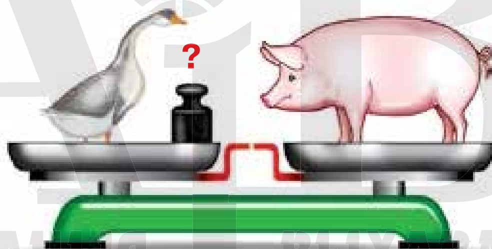

9 Запішы лікі 13, 29, 44, 85, 93 сумай разрадных складаемых.

Урок 6

1 Прачытай выразы.

10 – 3 45 – 9 52 – 14

2 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:

а) рознасць лікаў 28 і 8;
б) памяншаемае 71, аднімаемае 19;
в) лік 84 паменшы на суму лікаў 17 і 5;
г) ад ліку 90 аднімі суму лікаў 18 і 19.

3 Складзі задачу па рысунку.

Было — ?

Узялі — 14 л Засталося — 30 л

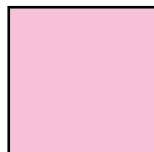

4 Перыметр квадрата роўны 8 см. Знайдзі яго старану.

5

77 + 15 * 87 + 5
83 + 5 * 85 + 3
82 – 25 * 72 – 25

73 – 17 * 73 – 27
70 – 7 * 77 – 10
86 – 15 * 70 + 5

6 Ад магазіна да дома можна прайсці напрасткі або вакол сквера. Які шлях карацейшы? На колькі метраў?

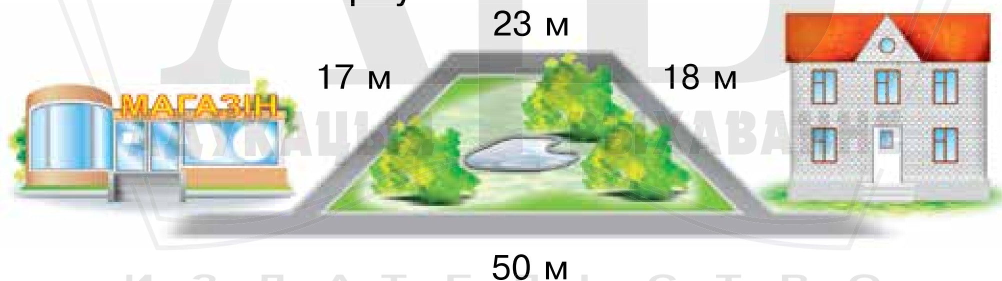

7 Устаў прапушчаныя лікі.

6 м 3 дм = □ дм

7 дм 5 см = □ см

53 = □ дзяс. □ адз.

70 = □ дзяс. □ адз.

54 дм = □ м □ дм

34 дм = □ м □ дм

8* Назаві суму лікаў у кожным са слупкоў, калі сума лікаў у сярэднім слупку роўная 65.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25

9 Пастаў патрэбную лічбу замест зорачкі.

5 + 8 = 99

5* + *3 = 82

9* − *5 = 73

7* − *8 = 59

10 Дзве курыцы вывелі куранят: адна — 12, другая — на 5 менш. Колькі ўсяго куранят вывелі дзве курыцы?

11 Вылічы.

36 + 14
30 – 28
52 + 28
70 – 63

25 + 75
100 – 69
38 + 52
90 – 41

79 + 21
50 – 36
83 + 17
60 – 48

55 + 45
70 – 54
68 + 22
60 – 23

Урок 7

1 **Успомні!**

23 – 9 = 14

14 + 9 = **23**

23 – 14 = **9**

Каб знайсці памяншаемае, трэба да рознасці дадаць аднімаемае.

Каб знайсці аднімаемае, трэба ад памяншаемага адняць рознасць.

Знайдзі невядомыя лікі.

□ – 30 = 40	17 – □ = 9	□ – 18 = 20
30 – □ = 15	35 – □ = 15	□ – 13 = 45

2 Высушылі 11 кг шыпшыны і атрымалі 5 кг сухіх пладоў. Колькі кілаграмаў вады выпарылася?

3 Запішы лікі, у якіх: 2 дзяс.; 3 дзяс. 1 адз.; 6 адз.; 7 дзяс.; 3 дзяс. 3 адз.
Размясці іх па нарастанні.

4 Каб паўтарыць вывучанае, настаўніца падрыхтавала некалькі тэстаў. Вучні выканалі 9 тэстаў на тэму «Задачы», 12 тэстаў на тэму «Выразы». Засталося выканаць 8 тэстаў. Колькі тэстаў падрыхтавала настаўніца?

5 (>, <, =)

3 дм * 30 см	5 дм 1 см * 5 дм 4 см
1 г * 70 мін	70 см * 7 дм 1 см
50 мін * 1 г	1 г 30 мін * 100 мін

6* Як атрымаць 0 з трох пяцёрак?

5 * 5 * 5 = 0

7 Якія прыклады зашыфраваны?

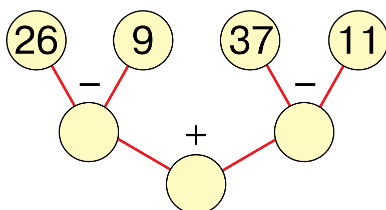

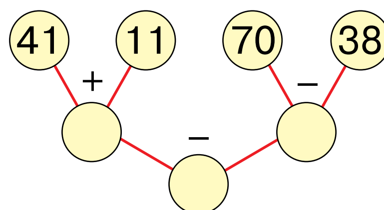

8 Квадрат, перыметр якога 20 см, разрэзалі на два аднолькавыя прамавугольнікі. На колькі сантыметраў перыметр квадрата меншы за суму перыметраў прамавугольнікаў?

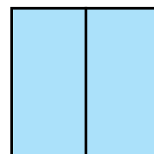

9 За дзень сям'я выкапала 13 баразён бульбы. Засталося выкапаць на 4 баразны менш, чым выкапалі. Колькі баразён бульбы было пасаджана?

10 Вылічы.

48 + 31	64 + 27	80 – 13	76 – 19
76 + 21	35 + 16	70 – 28	37 – 18

1 **Успомні!**

47 + 3 = 50
___
50 – 3 = 47
50 – 47 = 3

> Складанне правяраецца адніманнем.

50 – 3 = 47
___
47 + 3 = 50
50 – 47 = 3

> Адніманне правяраецца складаннем або адніманнем.

Выканай дзеянні і зрабі праверку.

98 + 2	35 + 5	60 – 8	30 – 4
67 + 3	46 + 12	90 – 5	80 – 7

2 У аўтобусе было 17 чалавек. На прыпынку зайшло 5 чалавек, а выйшла 9. Як змянілася колькасць пасажыраў? На колькі?

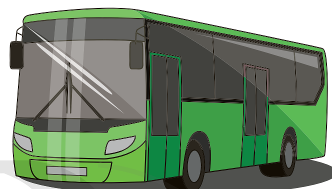

3 Як зменіцца рознасць 34 – 17, калі памяншаемае павялічыць (паменшыць) на 6? Калі аднімаемае павялічыць (паменшыць) на 5?

4

2 м * 8 дм	2 дм 5 см * 52 см
2 дм * 12 см	2 дм 3 см * 30 см
1 г * 6 мін	1 г 5 мін * 100 мін

5 Даўжыня прамавугольніка роўная 7 см, а шырыня — 3 см. Як зменіцца яго перыметр, калі даўжыню і шырыню павялічыць на 5 см? Калі даўжыню паменшыць на 4 см, а шырыню павялічыць на 3 см?

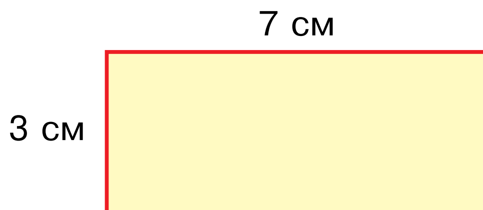

6* Якая маса курыцы і якая маса індыка? Параўнай, хто цяжэйшы і на колькі.

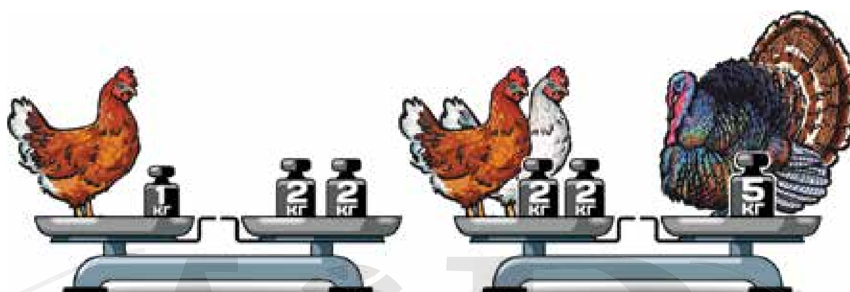

7 У мяху было 15 кг цукру. Спачатку ў яго дасыпалі 10 кг цукру, а потым адсыпалі 20 кг. Колькі цукру стала ў мяху?

8 Выканай дзеянні і зрабі праверку.

48 – 6	70 – 4	60 – 27	84 – 25
59 + 7	39 + 8	75 + 15	19 + 31

Урок 9

1 Вылічы.

90 – (17 + 27)   83 – 27 – 8   (67 – 38) + 9

54 + (34 – 9)   62 + 29 – 14   (21 + 59) – 13

2 Падводная лодка ішла, апусціўшыся пад ваду, 9 гадзін і 3 гадзіны пасля ўсплыцця. Колькі гадзін рухалася лодка? Складзі адваротныя задачы.

3 Шэрая чапля можа пражыць 5 гадоў, жаваранак жыве 15 гадоў. Арол жыве столькі, колькі жаваранак і чапля разам. Колькі гадоў жыве арол?

4 Дай назву кожнай фігуры. Вымерай стораны чатырохвугольніка і знайдзі яго перыметр.

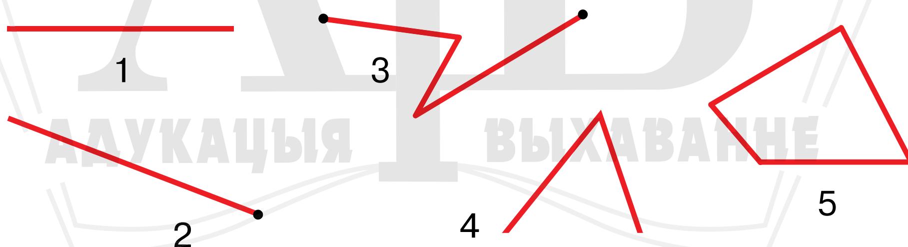

5* На стале ляжалі 7 груш і 5 яблыкаў. Калі за абедам з’елі яблыкаў і груш пароўну, то засталіся фрукты аднаго віду. Якія гэта фрукты? Колькі іх засталося? Колькі фруктаў з’елі?

6

80 * 90	10 * 20	3 дзяс. 5 адз. * 36
84 * 91	90 * 91	47 * 4 дзяс. 7 адз.

7 У двух мяшэчках 27 цукерак. Калі з першага мяшэчка ўзялі 5 цукерак, то ў ім засталося 12 цукерак. Колькі цукерак было ў другім мяшэчку?

8 Двое кацянят пабеглі ад кошкі ў розныя бакі. Якая адлегласць будзе паміж кацянятамі, калі адно з іх прабегла 9 дм, а другое — 7 дм?

9 Знайдзі невядомыя кампаненты.

15 + □ = 49	□ – 46 = 29	87 – □ = 28
□ + 34 = 90	□ – 52 = 16	90 – □ = 43

Урок 10

1 Прачытай выразы.

$6 \cdot 3$ $3 \cdot 6$ $1 \cdot 2$ $9 \cdot 2$

2 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:
а) здабытак лікаў 4 і 3;
б) дзель лікаў 12 і 3;
в) першы множнік 8, другі — 2;
г) дзялімае 16, дзельнік 2.

3 Каб скласці адзін квадрат, трэба чатыры палачкі. Колькі палачак спатрэбіцца, каб скласці тры такія квадраты?

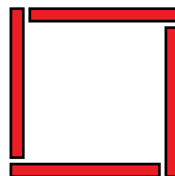

4 Замяні сумы здабыткамі.

$12 + 12 + 12$	$7 + 7$	$0 + 0 + 0$
$1 + 1 + 1 + 1$	$a + a$	$3 + 3 + 3$

5 Замяні здабыткі сумамі.

$8 \cdot 3$	$0 \cdot 3$	$1 \cdot 7$
$11 \cdot 3$	$17 \cdot 2$	$24 \cdot 3$

6 На талерцы 4 пірожныя. Колькі пірожных на 2 такіх талерках? Складзі адваротныя задачы і рашы іх.

7* Уздоўж дарогі праз кожныя 20 м стаяць слупы. Колькі слупоў размяшчаецца на адлегласці 100 м?

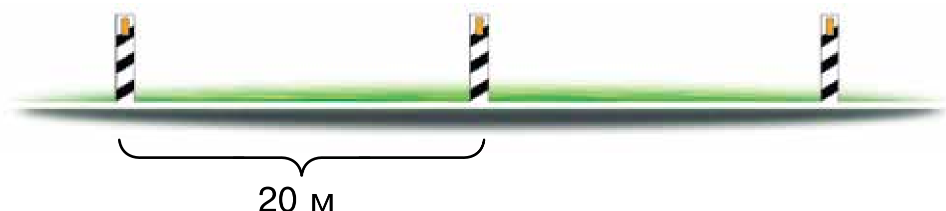

8 Прывезлі 100 пар абутку: 23 пары для дзяцей, а астатнія — для дарослых. На колькі больш прывезлі пар абутку для дарослых, чым для дзяцей?

9 Вымерай стораны пяцівугольніка і знайдзі яго перыметр.

10 Першы лік — 49, другі — 18, трэці — 40. На колькі трэці лік меншы за суму двух першых?

11 Падбяры невядомыя множнікі.

□ · 2 = 6	□ · 3 = 12	2 · □ = 10
2 · □ = 6	3 · □ = 12	□ · 2 = 10
□ · 2 = 12	□ · 3 = 6	9 · □ = 18

Урок 11

1 Прачытай выразы.

6 : 2 12 : 3 10 : 2 24 : 3

2 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:

а) дзель лікаў 8 і 2;

б) дзялімае 18, дзельнік 3;

в) першы множнік 6, другі — 3.

3 Трое хлопчыкаў падзялілі 9 чарэшань пароўну. Па колькі чарэшань атрымаў кожны?

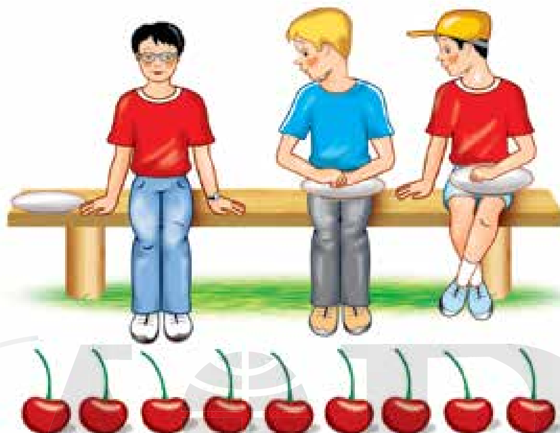

4* Пеця адзначыў на адрэзку 8 пунктаў праз 2 см. Каця на другім адрэзку адзначыла 15 пунктаў праз 1 см. У каго з дзяцей адрэзак даўжэйшы?

5 Вылічы.

3 • 2 + 4	24 : 3 + 47
12 : 3 + 9	18 : 9 + 78
21 : 7 + 39	90 – (20 : 2)

6 На «ўваход» вылічальнай машыны падаюцца лікі 10, 30, 40. Вызнач, які лік атрымаецца на «выхадзе» машыны і колькі разоў машына выканае адніманне.

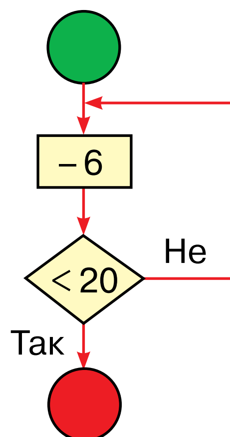

7 Замяні сумы аднолькавых складаемых здабыткамі. Запішы новыя выразы.

3 + 3 + 3 + 15   15 + 15 + 15 + 5

2 + 2 + 2 + 24   10 + 10 + 10 – 13

8 >=<

8 : 2 * 8 • 2   2 • 4 * 4 • 2

8 + 8 + 8 * 8 • 2   12 : 2 * 12 : 3

7 • 2 * 2 • 7   4 + 4 + 4 * 4 • 3

9 Каця расклала 12 каляровых алоўкаў у каробкі па 6 штук у кожную. Колькі спатрэбілася каробак?

10 Вылічы.

36 – 18   80 – 47   70 + 25   14 : 2

97 – 19   55 – 36   18 + 36   16 : 8

1 Для кожнага прыкладу на множанне запішы па два прыклады на дзяленне.

2 • 3 = 6	6 • 3 = 18	4 • 2 = 8
8 • 3 = 24	9 • 3 = 27	3 • 7 = 21

2 9 хлопчыкаў сабралі па 2 слоікі суніц. Колькі слоікаў ягад сабралі?
Складзі задачу, каб яна рашалася так: 18 : 2.

3 Ад стужкі адрэзалі прамавугольнік, перыметр якога 20 см. Начарці такі прамавугольнік.

4 Знайдзі значэнні выразаў з дужкамі.

Узор: 87 – (22 + 24) = 41

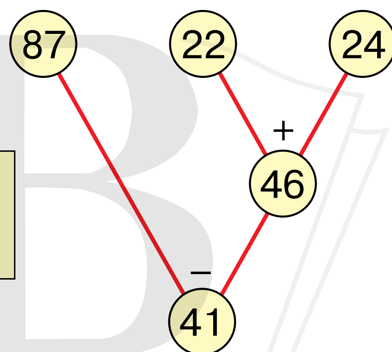

Спачатку выконваецца дзеянне ў дужках.

64 – (22 + 41)	76 – (58 – 19)
93 – (84 + 6)	(8 • 2) + 24
30 + (41 – 17)	42 – (16 : 2)

5* Для школы купілі 34 мячы. Баскетбольных і тэнісных — 32 мячы, а тэнісных і футбольных — 29 мячоў. Колькі якіх мячоў купілі для школы?

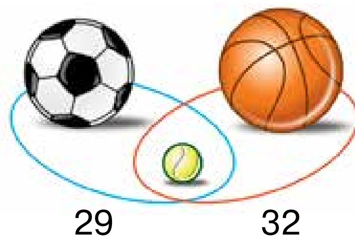

6 Устаў прапушчаныя лікі.

3 дм 4 см = ☐ см

80 дм = ☐ м

25 дм = ☐ м ☐ дм

3 м 6 дм = ☐ дм

45 см = ☐ дм ☐ см

70 см = ☐ дм

7 У дзвюх вазах стаяла па 3 кветкі, а ў трэцяй — 9 кветак. Колькі ўсяго кветак было?

8 У гаражы было 50 аўтобусаў. У рэйс адправілася 43 аўтобусы, а прыехала ў гараж 9 аўтобусаў. Колькі аўтобусаў пасля гэтага стала ў гаражы?

9 Знайдзі значэнні выразаў з дужкамі і без дужак. Параўнай іх.

75 + (15 – 7) 87 – (15 + 41) 52 – (7 – 3)

75 + 15 – 7 87 – 15 – 41 52 – 7 – 3

МНОЖАННЕ І ДЗЯЛЕННЕ

З дапамогай выразаў можна афармляць рашэнне задач.

Задача 1. У адным кошыку 25 грыбоў, а ў другім — на 7 грыбоў больш. Колькі грыбоў у другім кошыку?

Для рашэння задачы трэба выканаць складанне лікаў 25 і 7.

Сума 25 + 7 — **лікавы выраз**.

Калі выканаць дзеянне, то атрымаецца лік 32. Гэты лік называюць **значэннем выразу**. Выраз не мае значэння, калі ў ім нельга выканаць якое-небудзь дзеянне. Напрыклад: 25 – 37.

Задача 2. У адным кошыку 25 грыбоў, а ў другім — на a грыбоў больш. Колькі грыбоў у другім кошыку?

Для рашэння задачы можна скласці выраз, які змяшчае літару a: $25 + a$.

Значэнні літары могуць мяняцца, таму яе называюць **зменнай**, а выраз, які змяшчае зменную, — **выразам са зменнай**.

$25 + a$ — выраз са зменнай

Лікі, якія можна падстаўляць замест зменнай, называюць **значэннямі зменнай**.

Калі $a = 10$, то $25 + a = 25 + 10 = 35$.

1 У адной каробцы 6 алоўкаў. Колькі алоўкаў у 2 такіх каробках; у 3 такіх каробках; у b такіх каробках? Складзі выразы для рашэння задачы.

2 Знайдзі значэнні выразаў:
а) $35 - a$, калі a роўна 8, 13;
б) $12 : b$, калі b роўна 2, 3.

3 У магазіне купілі 3 кг яблыкаў, а груш — b кг. Што абазначаюць выразы?

$3 + b$ $\qquad$ $3 - b$

4* У двары гулялі авечкі і куры, у іх было разам 14 ног. Колькі было авечак і колькі курэй, калі ўсяго было 5 галоў?

5 Знайдзі значэнні выразаў.

$8 \cdot 2$	$16 : 8$	$16 + 4 - 8$
$4 \cdot 3$	$12 : 4$	$80 - (19 + 14)$

6 Начарці прамавугольнік са старанамі 5 см і 7 см. Знайдзі яго перыметр рознымі спосабамі. Запішы адпаведныя выразы.

7

41 * 69	35 + 6 * 35	42 + 1 * 42 + 4
61 * 51	23 + 5 * 23	35 см * 3 дм

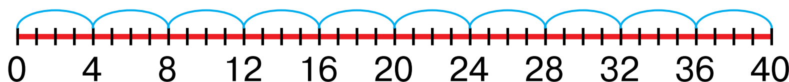

Прыёмы множання

1. Замена здабытку сумай.

$$4 \cdot 2 = 4 + 4 = 8$$

2. Выкарыстанне адказу папярэдняга прыкладу.

$$4 \cdot 3 = 8 + 4 = 12$$

3. Множанне па частках.

$$4 \cdot 7 = 4 \cdot 5 + 4 \cdot 2 = 20 + 8 = 28$$

$$5 + 2$$

4. Выкарыстанне перамяшчальнай уласцівасці дзеяння множання.

$4 \cdot 3 = 3 \cdot 4 = 12$ $\qquad$ $a \cdot b = b \cdot a$

5. $a \cdot 1 = a$ $\qquad$ $a \cdot 0 = 0$

1 Складзі табліцу множання ліку 4.

4 ·	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Як, выкарыстоўваючы гэтую табліцу, складзі табліцу множання на лік 4? Запішы.

2 Знайдзі значэнне выразу $4 \cdot a$, калі a роўна 6, 5, 1.

3 Бацьку 35 гадоў. Ліза маладзейшая за бацьку на 23 гады, а яе сястры 5 гадоў. На колькі гадоў Ліза старэйшая за сястру?

4* Маса зайца на 2 кг большая за масу труса. Маса 2 зайцоў такая ж, як 4 трусоў. Якая маса аднаго зайца?

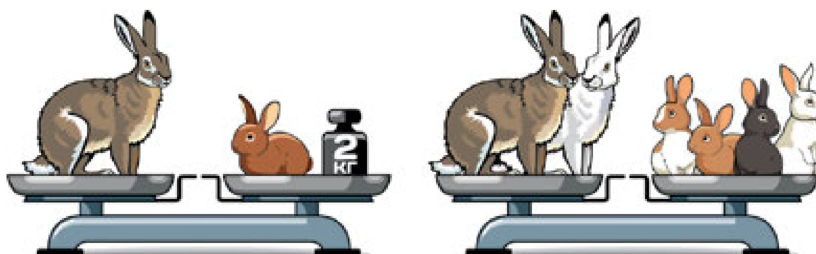

5 Начарці прамавугольнік са старанамі 3 см і 7 см, а потым — квадрат, перыметр якога роўны перыметру прамавугольніка.

6 Мама нарыхтавала 15 л клубнічнага кампоту і 6 трохлітровых слоікаў яблычнага. Колькі літраў кампоту нарыхтавала мама?

7 Рашы пары прыкладаў, параўнай адказы.

16 – (6 + 2)	і	(16 – 6) + 2
(20 – 10) : 5	і	20 – (10 : 5)
12 + (4 : 2)	і	(12 + 4) : 2

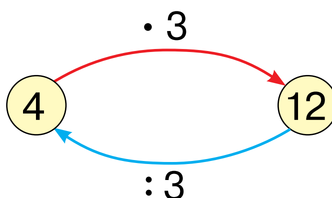

$4 \cdot 3 = 12$

$12 : 3 = 4$

$12 : 4 = 3$

$a : 1 = a$ $a : a = 1$ $0 : a = 0$

~~$a : 0$~~ На 0 дзяліць нельга.

1 Выкарыстоўваючы табліцу множання ліку 4, складзі табліцу дзялення на лік 4.

4	8	12	16	20	24	28	32	36	40

: 4

2 Вусна. Складзі табліцу дзялення з дзеллю 4.

8 : ☐ = 4 20 : ☐ = 4 32 : ☐ = 4

12 : ☐ = 4 24 : ☐ = 4 36 : ☐ = 4

16 : ☐ = 4 28 : ☐ = 4 40 : ☐ = 4

3 З вішні знялі 2 вядры ягад па 6 кг у кожным. Каб зварыць варэнне, вішні расклалі ў міскі па 4 кг у кожную. Колькі місак спатрэбілася?

6 кг

4 кг
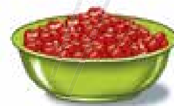

4 Вылічы.

$3 : 3$ $3 : 1$ $0 \cdot 2$ $8 : 8$ $0 : 3$

$2 : 2$ $2 : 1$ $0 : 2$ $0 \cdot 4$ $4 \cdot 0$

5* Мама прынесла вафлі. Сын узяў палавіну, а дачка ўзяла палавіну астачы. Пасля гэтага засталося 4 вафлі. Колькі вафель прынесла мама дзецям?

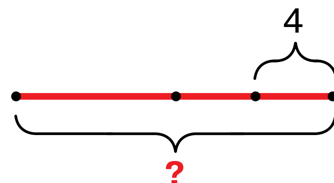

6 Начарці тры адрэзкі адзін пад адным так, каб верхні меў даўжыню, меншую за 1 дм, але быў даўжэйшы за сярэдні на 4 см і карацейшы за ніжні на 2 см.

7

1 м * 3 дм 3 см — 37 * 73

5 дм 7 см * 7 дм 5 см — 89 * 79

1 г 20 мін * 80 мін — 63 * 65

8 Складзі па схемах выразы і знайдзі іх значэнні.

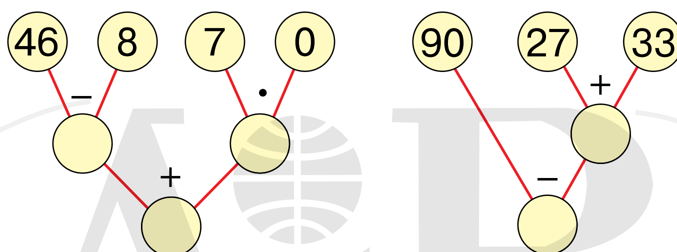

9 Майстар за дзень зрабіў 42 дэталі, а вучань — 38. На колькі больш дэталей зробіць майстар, чым вучань, за 7 дзён?

10

$28 + (4 \cdot 7) = \square$ $\quad 2 \cdot \square = 14$ $\quad 12 : 2 = \square$

$13 + (9 \cdot 4) = \square$ $\quad 4 \cdot \square = 20$ $\quad 12 : \square = 3$

$60 - (6 \cdot 4) = \square$ $\quad \square \cdot 3 = 12$ $\quad 15 : \square = 5$

Палоску падзялілі на **дзве роўныя** часткі. Кожная з гэтых частак ёсць **адна другая доля** палоскі $\left(\frac{1}{2}\right)$.

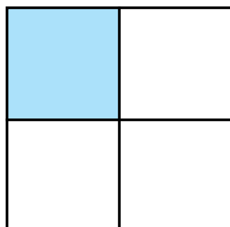

Квадрат падзялілі на чатыры роўныя часткі. Адна з гэтых частак — чацвёртая доля квадрата $\left(\frac{1}{4}\right)$.

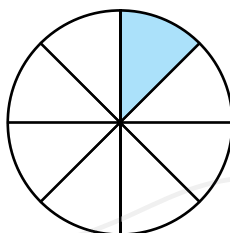

Круг падзялілі на 8 роўных частак. Адна з гэтых частак — восьмая доля круга $\left(\frac{1}{8}\right)$.

Доля — гэта адна з роўных частак цэлага.

1 Прамавугольнікі падзелены на роўныя часткі. Якую долю складае зафарбаваная частка кожнага прамавугольніка?

а) 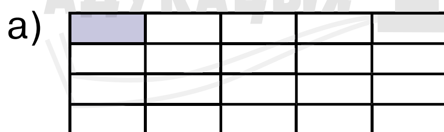

б)

2 Начарці такія фігуры ў сшытку і зафарбуй $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$ долі фігур.

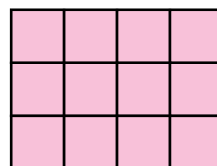

3* У кошык з яблыкамі паклалі 6 груш. Палавіну ўсіх фруктаў з'елі. У кошыку засталося 10 фруктаў. Колькі яблыкаў было ў кошыку?

4 Вася запісаў вынікі множання лікаў ад 0 да 10 на лік 4. Знайдзі памылкі, калі яны ёсць, і запішы правільна.

0, 4, 8, 12, 16, 24, 26, 28, 32, 36, 42.

5 Маса бульдога 22 кг, а спаніэля — на 9 кг меншая. Якая маса ў бульдога і спаніэля разам?

— 22 кг

— ?, на 9 кг меншая

?

6 Вылічы.

52 + (90 – 54)	(20 : 4) + 27	(2 · 4) + 37
70 – (43 + 16)	(36 : 9) + 49	(16 : 2) + 39

Урок 17

$\frac{1}{4}$

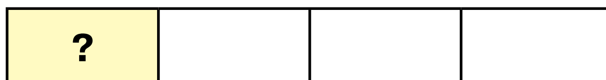

8 см

$\frac{1}{4}$ ад 8 см — гэта 8 : 4 = 2 (см)

1 Знайдзі $\frac{1}{2}$ ад 20 см, $\frac{1}{4}$ ад 16 дм, $\frac{1}{4}$ ад 36 см.

2 Калі ад палоскі даўжынёй 12 см адрэзаць палавіну, то якую даўжыню будзе мець палоска, што засталася?

3 Перыметр квадрата 32 см. Якая даўжыня яго стараны?

4 Складзі па схемах выразы і знайдзі іх значэнні.

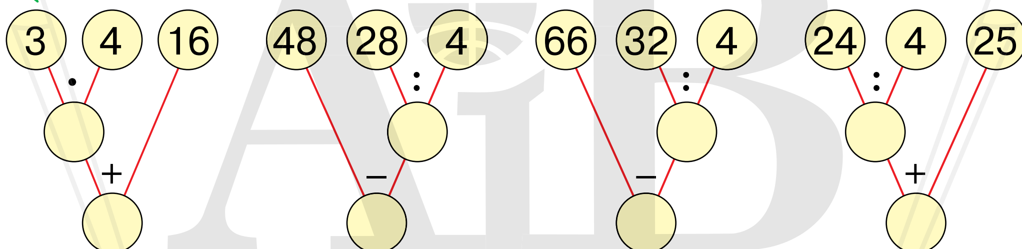

5 З адной скрыні, у якой было 16 кг лімонаў, прадалі 6 кг. З другой скрыні, у якой было 12 кг лімонаў, прадалі 5 кг. У якой скрыні стала менш лімонаў? На колькі кілаграмаў?

6* Знайдзі заканамернасці і ўстаў патрэбныя лікі замест пытальніка.

а) 8 5 → 3 13 7 → ?

б)

3	12	6
4	16	8
5	20	?

7 Вылічы.

1 дм + 2 см 1 дм 5 см – 2 см
5 дм 6 см + 3 дм 8 дм 7 см + 3 см
1 дм – 2 см 1 дм : 2
5 дм 6 см + 3 см 8 дм 7 см – 4 дм

8 Складзі задачы і рашы іх.

9 Знайдзі значэнне выразу $a \cdot 4 + 5$, калі $a = 3$. Складзі задачу па рысунку, каб яна рашалася так: $3 \cdot 4 + 5$.

10 Вылічы.

$(16 : 4) \cdot 4$ $(10 : 2) \cdot 2$ $(12 : 4) \cdot 4$
$(0 : 3) \cdot 3$ $(1 \cdot 4) : 4$ $(3 \cdot 4) : 4$

Для абазначэння геаметрычных фігур выкарыстоўваюцца літары лацінскага алфавіта: *A a* (а), *B b* (бэ), *C c* (цэ), *D d* (дэ), *E e* (е), *K k* (ка), *M m* (эм), *O o* (о).

Напрыклад, трохвугольнік можна назваць так:

ABC, *ACB*, *BCA*, *BAC*, *CAB*, *CBA*.

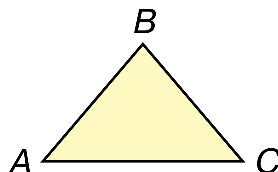

1 Начарці ў сшытку прамы вугал. Адкладзі на яго старанах 3 см і 4 см. Злучы канцы двух адрэзкаў, адкладзеных на старанах вугла. Якая фігура атрымалася? Абазнач яе. Зрабі вымярэнні і знайдзі суму даўжынь старон фігуры.

2 Падбяры такія лікі, каб няроўнасці сталі правільнымі.

$54 - 10 < 54 - \square$ $\quad$ $19 + 40 > 19 + \square$

$33 + 6 < 33 + \square$ $\quad$ $\square - 4 > 27 + 7$

3 1 г * 72 мін $\quad$ 1 г 12 мін * 80 мін

35 см * 3 дм $\quad$ 2 дм 7 см * 7 дм

8 дзяс. * 70 адз. $\quad$ 4 дзяс. 5 адз. * 54

4* На першы грузавік пагрузілі палавіну халадзільнікаў. На другі грузавік — астатнія 4. Колькі ўсяго было халадзільнікаў?

5 Знайдзі $\frac{1}{4}$ ад 16 дм, $\frac{1}{2}$ ад 12 см, $\frac{1}{3}$ ад 30 мін, $\frac{1}{4}$ ад 36 м.

6 Са 100 кг буракоў атрымліваюць 20 кг цукру. На колькі больш выкарыстана буракоў, чым атрымана цукру?

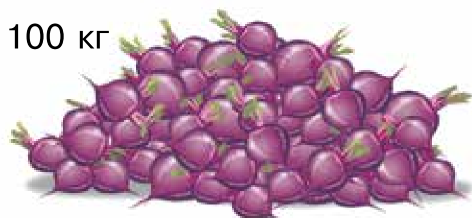

7 Аднаві схемы вылічэнняў.

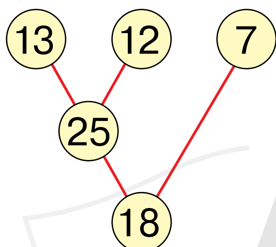

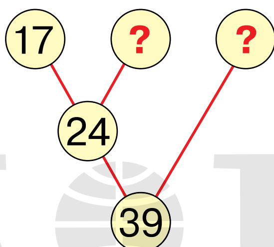

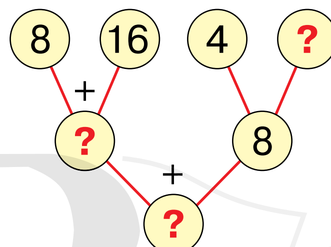

8 З бочкі адлілі 5 л вады, а потым яшчэ 11 л. Колькі літраў вады было ў бочцы, калі ў ёй засталося 9 л вады?

9 Вылічы.

21 : 3	14 : 2	3 • 4	2 • 9
18 : 2	16 : 2	3 • 8	3 • 6

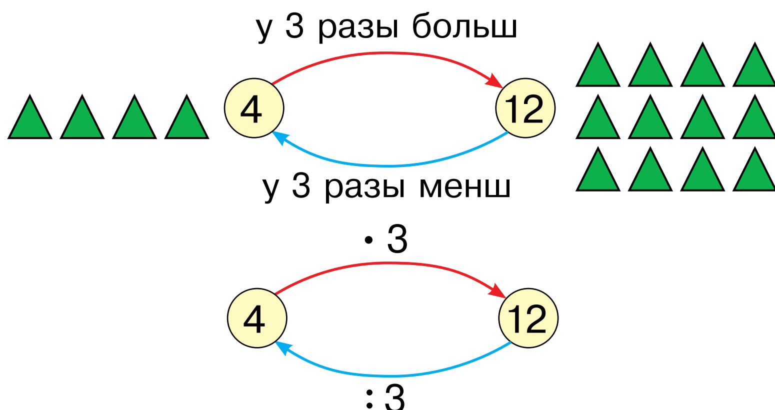

Каб павялічыць лік у некалькі разоў, трэба выканаць дзеянне множання.

Каб паменшыць лік у некалькі разоў, трэба выканаць дзеянне дзялення.

1 У Светы 3 шары, а ў Вадзіма ў 2 разы больш шароў, чым у Светы. Колькі шароў у Вадзіма?

2* У маці дзве дачкі і адзін сын. Адной дачцэ дала піражок, другой — таксама піражок. А для сыночка? Няхай кожная сястрычка дасць брацiку палавіну. Так і зрабілі. Хто атрымаў больш?

3 Знайдзі значэнні выразаў, калі $a = 16$.

$a + 15$ $\quad$ $a + (a + 35)$ $\quad$ $a : 4$ $\quad$ $(a + a) : 4$

4 У Вікі было 14 морквін. Дзве з’ела сама, астатнія раздала пароўну тром трусам. Колькі морквін дасталося кожнаму трусу?

5 Адна з палосак у 3 разы карацейшая. Якая яе даўжыня?

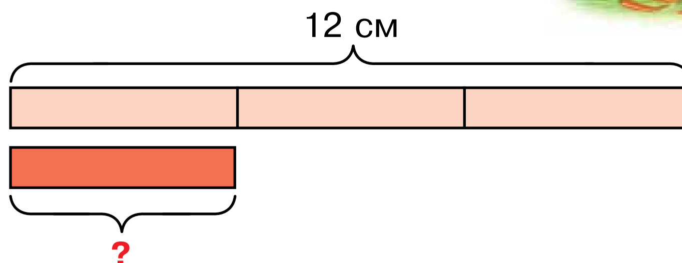

6 З чатырох аднолькавых малых квадратаў склалі адзін вялікі квадрат. Знайдзі яго перыметр, калі перыметр малога квадрата 8 см.

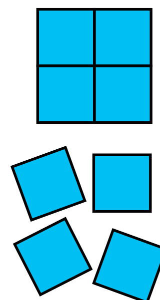

7 Запішы прапушчаныя лікі.

□ дм = 30 см

7 дм = □ см

□ дм 8 см = 58 см

□ дм □ см = 65 см

5 дм 1 см = □ см

3 дм □ см = 37 см

8 Вучні пасадзілі 32 бярозы і 47 ліп. З іх 7 дрэў не прынялося. Колькі дрэў прынялося?

9 Пастаў замест a лік 5 і параўнай.

$13 - a * 8$ $\quad a + 22 * 25$ $\quad a - 2 * 10$

$16 - a * 10$ $\quad a + 5 * 10$ $\quad a - 1 * 4$

12 : 2 • 4

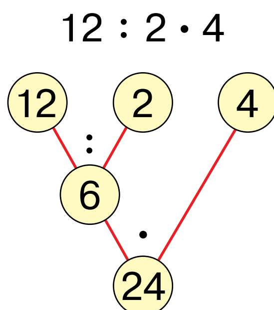

2 • 7 + 6

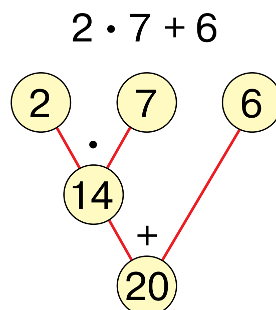

У выразах без дужак, што змяшчаюць толькі множанне і дзяленне, дзеянні выконваюцца ў тым парадку, у якім яны запісаны: злева направа.

У выразах без дужак, якія змяшчаюць усе дзеянні, першымі выконваюцца дзеянні множання і дзялення, а затым — дзеянні складання і аднімання.

1 Прачытай лікавыя выразы і знайдзі іх значэнні.

29 + 7 • 4	7 • 3 + 18	0 • 15 + 13
24 : 6 + 19	21 – 14 : 2	52 – 6 • 4
8 • 4 – 20	70 – 7 • 4	90 – 4 • 9

2 Па рысунку складзі і рашы адну задачу на множанне і дзве на дзяленне.

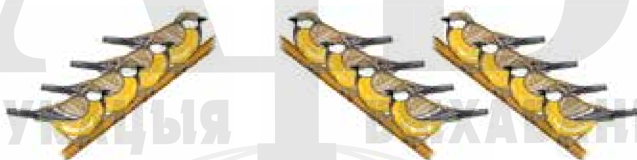

3 Начарці адзін адрэзак даўжынёй 2 см, а другі — у 4 разы даўжэйшы.

4 Вымерай даўжыню стужкі. Знайдзі $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$ яе даўжыні.

5 У 4 рады пароўну пасадзілі 8 кустоў чырвоных парэчак і 28 кустоў чорных парэчак. Колькі кустоў у кожным радзе? Рашы задачу рознымі спосабамі.

6* У пакеце прынеслі цукеркі, арэхі і яблыкі. Яблыкаў было 3, арэхаў — 5. Арэхаў і цукерак было ў 4 разы больш, чым яблыкаў. Колькі цукерак было ў пакеце?

7 Начарці прамавугольнік, у якога сумы даўжынь процілеглых старон роўныя 12 см і 8 см.

8 Бацька прынёс з магазіна 6 кг бульбы, а сын — у 2 разы менш. Колькі ўсяго кілаграмаў бульбы купілі?

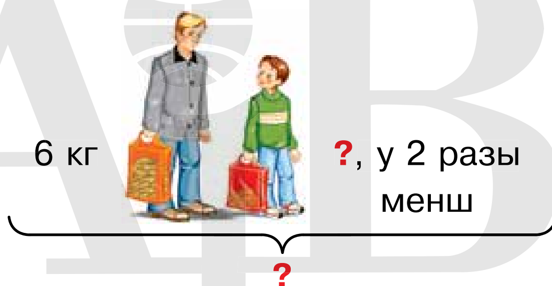

9 Падбяры патрэбныя лікі.

☐ + 7 = 35	☐ – 12 = 44	☐ : 3 = 8
28 : ☐ = 7	☐ · 7 = 28	5 · ☐ = 20

$x + 2 = 5$

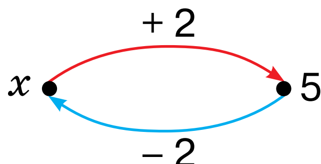

Рашэнне:
$x + 2 = 5$
$x = 5 - 2$
$x = 3$

Праверка:
$3 + 2 = 5$
$5 = 5$

Літара x (ікс) абазначае невядомы лік.
$x + 2 = 5$ — гэта **ўраўненне**.
Рашыць ураўненне — гэта значыць знайсці невядомы лік.

1 Рашы ўраўненні і выканай праверку.

$x + 7 = 20$ $\quad$ $x - 15 = 27$

$19 - x = 12$ $\quad$ $45 + x = 90$

2 У школьнай бібліятэцы 7 вучняў узялі па 3 кнігі кожны, а 8 вучняў — па 2 кнігі кожны. Колькі кніг узялі вучні ў бібліятэцы?

3 Даўжыня прамавугольніка *ABCD* 12 см, а шырыня — у 4 разы меншая. Вылічы перыметр прамавугольніка.

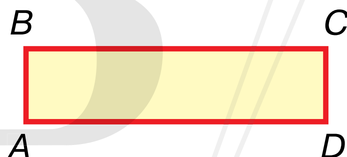

4

$4 \cdot 2 * 4 \cdot 3$ $\quad$ $15 : 3 * 12 : 3$

$3 \cdot 4 * 4 \cdot 3$ $\quad$ $24 : 4 * 16 : 4$

5* У Максіма ў 2 разы больш марак, чым у Глеба. Усяго ў іх 3 наборы па 5 марак і 4 наборы па 3 маркі. Колькі марак у кожнага?

6 Назаві правільныя сказы:
а) здабытак лікаў 1 і 0 роўны 1;
б) усе адназначныя лікі меншыя за 10;
в) лік 20 — гэта найбольшы лік трэцяга дзясятка;
г) некаторыя лікі ад 60 да 70 меншыя за 40;
д) усе прамавугольнікі — квадраты;
е) некаторыя прамавугольнікі — квадраты;
ж) усе квадраты — прамавугольнікі.

7 Прачытай выразы, знайдзі іх значэнні.

$50 - (12 + 17)$ $39 + 14 - 23$ $4 \cdot 2 + 36$
$20 + 18 - 9$ $86 - (52 + 16)$ $8 \cdot 3 - 15$

8 Начарці квадрат са стараной 4 см. Падзялі яго на 4 роўныя часткі. Зафарбуй $\frac{1}{4}$ квадрата. Знайдзі перыметр зафарбаванага квадрата.

9 У адной кнізе 16 старонак, а ў другой — 24. За колькі дзён можна прачытаць гэтыя кнігі, калі кожны дзень чытаць па 10 старонак?

10 Рашы ўраўненні.

$17 + x = 51$ $27 - x = 18$ $x + 49 = 80$

Урок 22

$x \cdot 4 = 32$

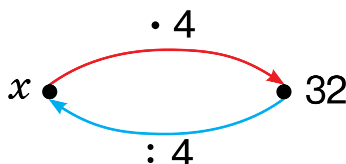

$x : 4 = 9$

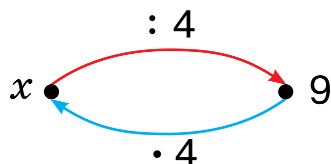

Каб знайсці невядомы множнік, трэба здабытак падзяліць на вядомы множнік.

Каб знайсці невядомае дзялімае, трэба дзель памножыць на дзельнік.

Каб знайсці невядомы дзельнік, трэба дзялімае падзяліць на дзель.

1 Рашы ўраўненні.

$x \cdot 4 = 12$ $\qquad$ $x : 3 = 7$ $\qquad$ $40 : x = 10$

2 Прачытай выразы, знайдзі іх значэнні.

$36 : 4 + 21$	$59 + 18 : 2$	$71 - 10 : 2$
$40 + 4 \cdot 3$	$43 - 16 : 4$	$21 : 7 - 1$
$20 + 8 \cdot 1$	$24 + 8 \cdot 0$	$9 \cdot 0 + 29$

3 Каця купіла 20 сшыткаў у клетку, а ў лінейку — у 2 разы менш. Колькі ўсяго сшыткаў купіла Каця?

4 Знайдзі $\frac{1}{2}$ ад 12, $\frac{1}{4}$ ад 16, $\frac{1}{3}$ ад 21, $\frac{1}{8}$ ад 24.

5 Складзі выразы па схемах і знайдзі іх значэнні.

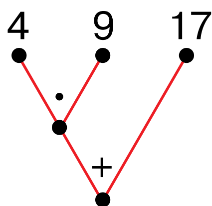

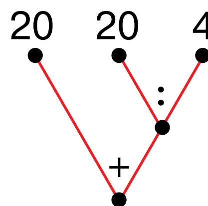

6* Дзесяцілітровае вядро напоўнена вадой. Як пры дапамозе сямілітровага і трохлітровага вёдзер адмераць 5 л вады?

7 (>, <, =)

4 дм * 44 см   55 см * 5 дм

3 м * 3 дм   2 дм * 2 м

3 дм * 30 см   1 г * 80 мін

8 У адным бітоне было 22 л малака, а ў другім — менш. Калі з першага пералілі ў другі 7 л, то ў абодвух бітонах малака стала пароўну. Колькі літраў малака было ў другім бітоне спачатку?

9 30 яек расклалі ў 3 упакоўкі пароўну. Колькі яек у кожнай упакоўцы?

10 Рашы ўраўненні.

$4 \cdot x = 32$ $28 : x = 4$ $x : 3 = 8$

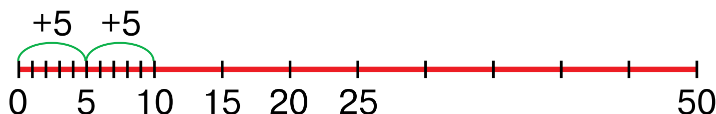

$5 \cdot 2 = 5 + 5 = 10$ $\quad$ $5 \cdot 4 = 15 + 5 = 20$

$5 \cdot 7 = 5 \cdot 5 + 5 \cdot 2 = 25 + 10 = 35$

$7 = 5 + 2$

1 Выкарыстоўваючы прыёмы множання, складзі табліцу множання ліку 5.

5 •	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

2 Выкарыстоўваючы табліцу множання ліку 5, знайдзі здабыткі.

$2 \cdot 5$ $\quad$ $4 \cdot 5$ $\quad$ $7 \cdot 5$ $\quad$ $9 \cdot 5$

$3 \cdot 5$ $\quad$ $6 \cdot 5$ $\quad$ $8 \cdot 5$ $\quad$ $10 \cdot 5$

3 40 кг бульбы і 25 кг морквы расклалі ў пакеты па 5 кг у кожны. Колькі ўсяго пакетаў атрымалася?

40 кг $\quad$ 5 кг $\quad$ 25 кг

?

4 Вылічы.

37 – 7 $\quad$ 46 – 6 $\quad$ 69 – 9 $\quad$ 84 – 4

37 – 30 $\quad$ 46 – 40 $\quad$ 69 – 60 $\quad$ 84 – 80

5* Паша сказаў Мішу: «Дай мне 5 цукерак, і тады ў нас будзе цукерак пароўну». Колькі цукерак было ў кожнага, калі разам у іх было 20 цукерак?

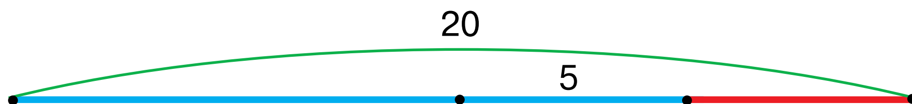

6 Складзі ўраўненні па схемах і рашы іх.

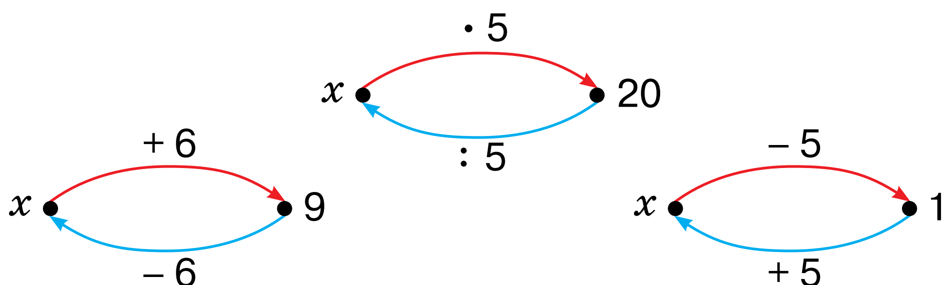

7 Пеця прачытаў 30 старонак кнігі за 5 дзён. Кожны дзень ён чытаў аднолькавую колькасць старонак. Колькі старонак у дзень чытаў Пеця?

8 Ад паласы даўжынёй 1 м адрэзалі 3 палоскі па 7 см. Якая стала даўжыня паласы?

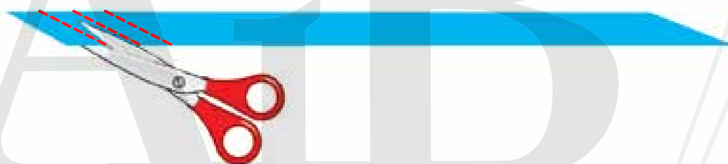

9 Вылічы.

$3 \cdot 7 + 8 \cdot 2$	$6 \cdot 3 + 2 \cdot 4$	$(17 - 2) : 3$
$9 \cdot 5 + 7 \cdot 2$	$3 \cdot 5 + 2 \cdot 8$	$(25 - 1) : 3$
$3 \cdot 5 + 9 \cdot 2$	$7 \cdot 3 + 5 \cdot 3$	$(32 - 2) : 3$

Задача. У радзе 6 парт. За кожнай партай сядзяць 2 вучні. Колькі вучняў сядзіць у радзе?

Рашэнне: 2 • 6 = 12 (в.)

Складзі дзве адваротныя задачы, каб яны рашаліся так:

а) 12 : 2 = 6 (п.) б) 12 : 6 = 2 (в.)

Што агульнае ў задачах? Чым яны адрозніваюцца?

1 Каб пачаставаць сябровак, Маша купіла 3 каробкі пірожных па 5 штук у кожнай. Колькі пірожных у 3 каробках? Складзі яшчэ дзве задачы.

2 Пастаў замест * знак «+» або «–», а замест □ пастаў лікі, каб запісы сталі правільнымі.

38 + 60 * □ = 56
34 + 6 = 35 * □
43 + 7 = 48 * □

13 – 9 > 11 * □
59 + 20 * □ = 34
11 – 7 = 12 * □

3 Складзі па рысунку ўраўненне і рашы яго.

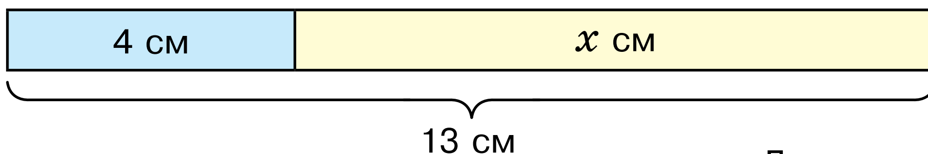

4* Кожная з дзяўчынак — Света, Лена, Таня, Галя і Наташа — купіла маржанае або пірож-нае. Галя і Света, а таксама Света і Лена купілі аднолькавае, а Таня і Света — рознае. Што купіла кожная дзяўчынка?

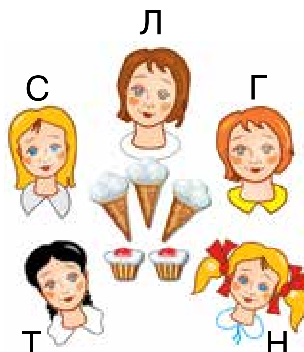

5 Начарці прамавугольнік, даўжыня якога 6 см, а шырыня 1 см. Зафарбуй $\frac{1}{2}$ прамавугольніка.

6 Складзі задачу па рысунку і рашы яе.

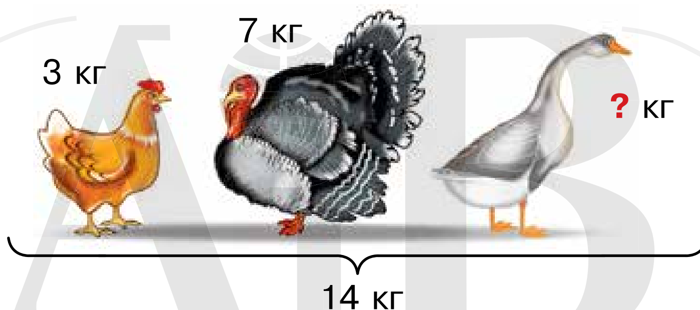

7 Знайдзі памылкі і выправі іх.

$10 < 4 \cdot 2$	$4 \cdot 5 > 19$	$8 \cdot 4 = 32$
$4 \cdot 3 > 12$	$2 \cdot 7 < 20$	$7 \cdot 3 < 24$
$3 \cdot 5 < 16$	$3 \cdot 6 > 21$	$2 \cdot 9 = 18$

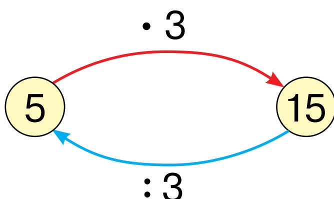

$5 \cdot 3 = 15$

$15 : 3 = 5$

$15 : 5 = 3$

1 Выкарыстоўваючы табліцу множання ліку 5, складзі табліцы дзялення на лік 5 і з дзеллю 5.

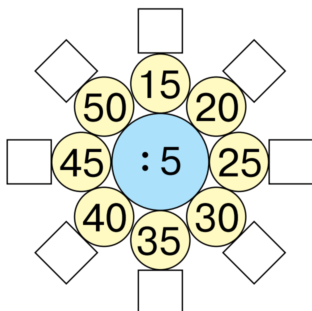

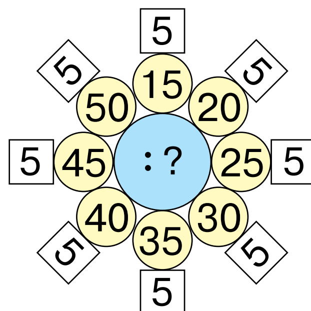

15 : 5 = 3 **15 : 3 = 5**

2 Знайдзі $\frac{1}{5}$ ад 20, 35, 25, 40, 5.

3 Маша сарвала на градцы 12 агуркоў, потым яшчэ 3 агуркі. 5 агуркоў яна парэзала ў салату. Колькі агуркоў засталося?

4 Першы лік 2, другі — у 7 разоў большы. Трэці лік у 2 разы меншы, чым другі. Знайдзі трэці лік.

5 Прачытай выразы і знайдзі іх значэнні.

50 + 40 : 4	80 – 30 : 5	25 : 5 + 18
35 : 5 + 23	3 • 8 – 13	5 • 4 + 32
(43 – 16) : 3	(47 – 27) : 5	(35 + 15) : 5

6* Колькі кубікаў ураўнаважаць брусок?

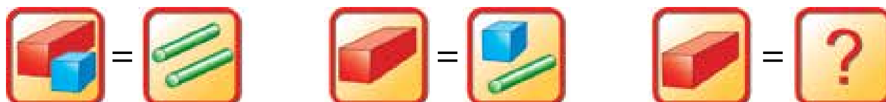

7 а) Фільм працягваўся 1 гадзіну 40 мінут. Колькі гэта мінут?
б) Цягнік спазніўся на 70 мінут. Колькі гэта гадзін і колькі мінут?

8 Начарці схемы вылічэнняў па ўзоры.

40 – 2 • 7 = 26

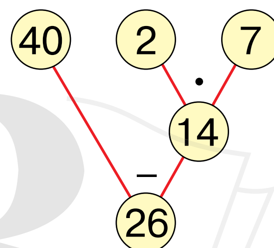

76 – 3 • 2	8 • 2 + 24
30 + 2 • 4	90 – 2 • 0
9 • 2 + 32	42 + 3 • 7

9 У вазе ляжала 6 мандарынаў, груш — у 3 разы больш. Лімонаў ляжала ў вазе ў 9 разоў менш, чым груш. Колькі лімонаў ляжала ў вазе?

10

25 + 19 * 19 + 25	36 – 18 * 9 + 9
47 – 20 * 27	16 * 36 – 10
45 – 16 * 46 – 17	33 + 28 * 91 – 29

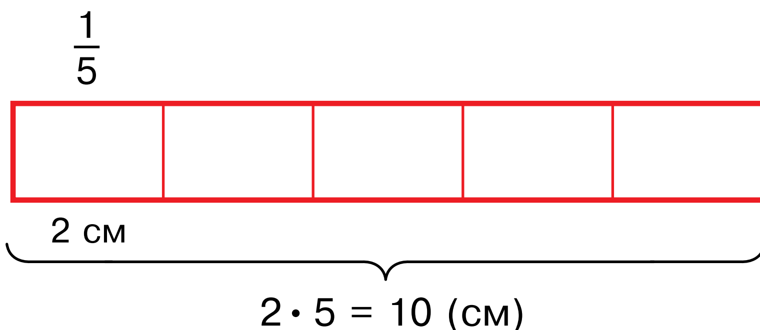

1 Знайдзі лік, $\frac{1}{3}$ якога роўная 2, 7, 8, 4.

2 Перыметр прамавугольніка роўны 26 см, а даўжыня адной стараны — 6 см. Знайдзі даўжыню другой стараны прамавугольніка.

3 У магазіне за першы дзень прадалі 15 мяхоў цукру. За другі дзень — на 2 мяхі больш. За трэці дзень прадалі цукру столькі, колькі за першы і другі дні разам. Колькі ўсяго цукру прадалі за тры дні?

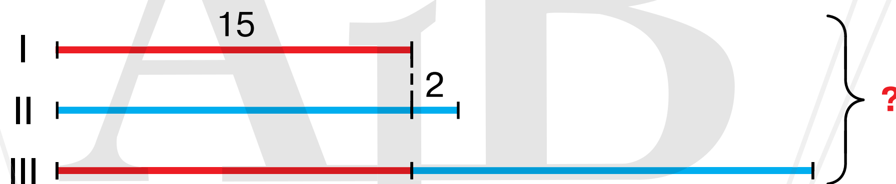

4 Рашы ўраўненні.

$x + 23 = 72$ $48 + x = 83$ $x \cdot 3 = 27$

$x - 36 = 45$ $96 - x = 37$ $24 : x = 6$

5* Бацька падзяліў 15 абрыкосаў паміж сынам і дачкою так, што дачка атрымала столькі разоў па 3 абрыкосы, колькі сын па 2 абрыкосы. Колькі абрыкосаў дасталася кожнаму?

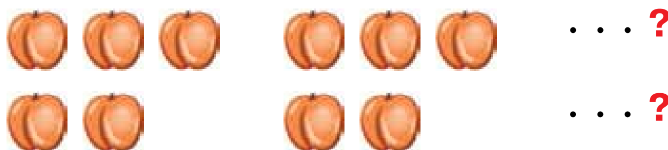

. . . ?

. . . ?

6 Прачытай выразы і знайдзі іх значэнні.

20 : 2 + 59	(53 – 23) : 10	20 • 1 – 8
20 : 2 + 8	26 + 4 • 2	3 • 6 – 10
16 : 8 + 18	(16 – 8) • 2	18 : 6 + 27

7 Знайдзі значэнні выразаў пры $b = 4$.

$b + 5 \cdot b$ $(b + 7) + 49$

8 Было — ?

Вырасцілі яшчэ — 70

Стала — 97

Складзі задачу і рашы яе.

9 У адным кошыку было 35 грыбоў, а ў другім — у 5 разоў менш. Колькі грыбоў было ў двух кошыках?

10

20 : 2 * 2 • 5	3 • 4 * 4 • 3
15 : 5 * 15 : 3	5 • 7 * 7 • 3
16 : 2 * 20 : 5	6 • 3 * 5 • 6

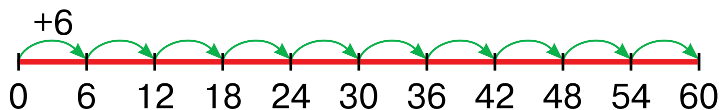

$6 \cdot 2 = 6 + 6 = 12$ $6 \cdot 3 = 12 + 6 = 18$

$6 \cdot 7 = 6 \cdot 5 + 6 \cdot 2 = 30 + 12 = 42$

$5 + 2$

1 Выкарыстай найбольш зручныя прыёмы множання і складзі табліцу множання ліку 6.

6 •	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

2 Карыстаючыся табліцай множання ліку 6, знайдзі здабыткі.

$7 \cdot 6$ $8 \cdot 6$ $9 \cdot 6$ $6 \cdot 0$

3 Для класа купілі 25 сшыткаў у клетку і столькі ж у лінейку. Усе сшыткі расклалі ў стосы па 10 штук у кожны. Колькі атрымалася стосаў?

Колькі стосаў?

10

. . .

10

4 Знайдзі значэнні выразаў пры $a = 6$.

$a + 6 \cdot a$ $a : 3 + a$ $8 \cdot a - 21$

$(a - 6) \cdot a$ $(a + 9) : 5$ $a \cdot 9 + 36$

5* Якая маса гарбуза і якая кавуна?

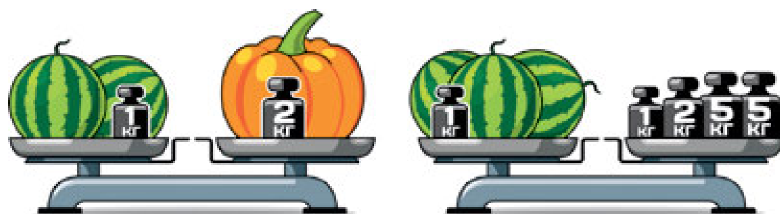

6 Рашы ўраўненні.

$17 - x = 8$ $x - 17 = 51$ $x \cdot 5 = 50$

7 У некалькіх парасят разам 28 ног. Колькі ўсяго парасят? Складзі яшчэ дзве задачы.

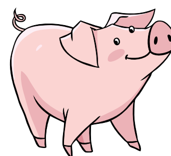

8 Вусна. На колькі роўных частак падзелена кожная фігура? Якая доля кожнай фігуры зафарбавана?

а) 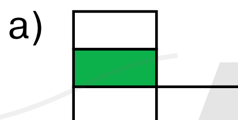

б) 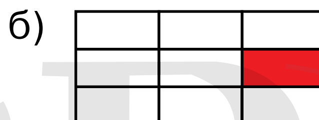

9 На першым участку расце 12 раслін кукурузы. На другім — на 4 расліны менш. На трэцім участку расце на 6 раслін больш, чым на першым і другім разам. Колькі раслін кукурузы на трэцім участку?

10 Вылічы.

$14 + 23$ $28 + 14$ $2 \cdot 6$ $3 \cdot 6$

$42 - 17$ $42 - 30$ $4 \cdot 3$ $5 \cdot 6$

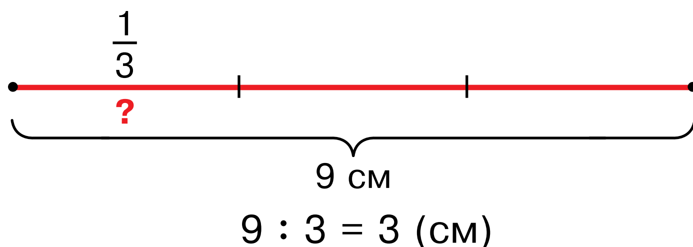

$9 : 3 = 3$ (см)

Доля ліку знаходзіцца дзеяннем дзялення.

1 На паліцы 50 кніг. $\frac{1}{5}$ іх складаюць кнігі па матэматыцы. Колькі на паліцы кніг па матэматыцы?

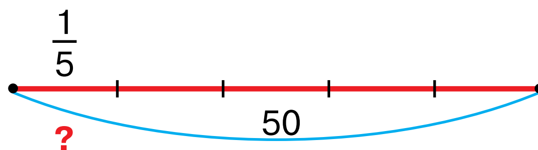

2 Знайдзі: палавіну ліку 18; трэцюю долю ліку 15; чацвёртую долю ліку 40; пятую долю ліку 30.

3 Вусна. Колькі трохвугольнікаў на рысунку? Назаві вострыя, прамыя і тупыя вуглы трохвугольнікаў. Прачытай іх па-рознаму.

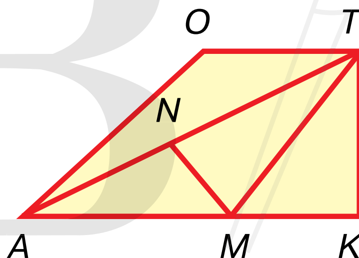

4 У клетках 58 трусоў. Белых — 18, чорных — у два разы менш, а астатнія — шэрыя. Колькі шэрых трусоў у клетках?

5* У Тараса і Лены было пароўну сліў. Лена з’ела 5 сліў, і 20 у яе засталося. Тарас з’еў у 2 разы больш, чым Лена. Колькі сліў у яго засталося?

6 Вылічы.

$5 \cdot 4 + 17$	$90 - 4 \cdot 7$	$72 - 7 \cdot 4$
$39 - 8 \cdot 3$	$5 \cdot 8 + 19$	$63 + 3 \cdot 9$

7 Рашы ўраўненні.

$x \cdot 5 = 45$ $\quad$ $4 \cdot x = 28$ $\quad$ $x - 17 = 49$

8 Складзі выразы і знайдзі іх значэнні.

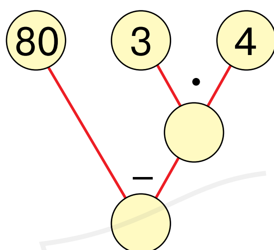

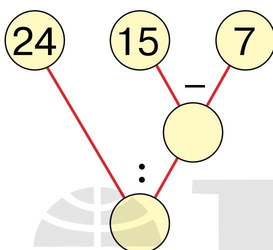

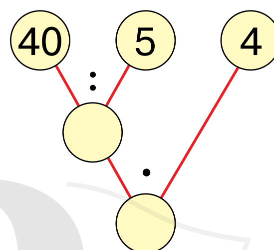

9 На канцэрт прыйшло 48 чалавек. Жанчын было 30, а мужчын і дзяцей пароўну. Колькі дзяцей прыйшло на канцэрт?

10 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні.

Дзялімае	26 + 14	24	35 : 5	80 – 59	5 • 8
Дзельнік	5	13 – 7	1	7	4

Урок 29

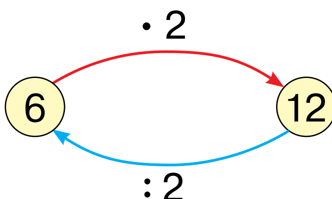

$6 \cdot 2 = 12$

$12 : 2 = 6$

$12 : 6 = 2$

1 З дапамогай табліцы множання ліку 6 складзі дзве табліцы на дзяленне: на лік 6 і з дзеллю 6.

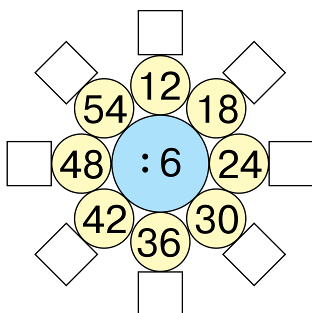

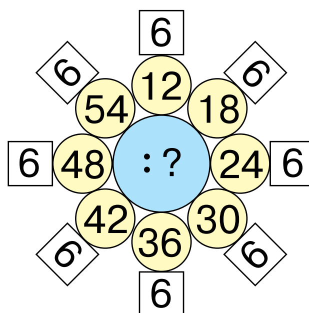

2 Знайдзі $\frac{1}{6}$ ад 18, 24, 30, 42.

3 Адрэзак даўжынёй 8 см падзялілі на дзве роўныя часткі. Даўжыню адной з іх павялічылі на 3 см. Начарці атрыманы адрэзак.

4 Складзі задачу па рысунку і рашы яе.

5 Пастаў дужкі, каб роўнасці сталі правільнымі.

$6 \cdot 4 - 2 = 12$	$31 - 10 - 3 = 24$	$12 : 2 + 2 = 3$
$6 - 2 \cdot 3 = 12$	$40 - 15 : 5 = 5$	$16 : 4 \cdot 2 = 2$

6 У паход пайшлі 15 вучняў трэцяга класа, а другога — на 3 вучні больш. Вучняў першага класа — у 2 разы менш, чым другога. Колькі вучняў першага класа пайшло ў паход? Колькі ўсяго вучняў пайшло ў паход?

7* Букет складаецца з 4 нарцысаў, 5 цюльпанаў і некалькіх гваздзікоў. Цюльпанаў і гваздзікоў у 3 разы больш, чым нарцысаў. Колькі гваздзікоў у букеце?

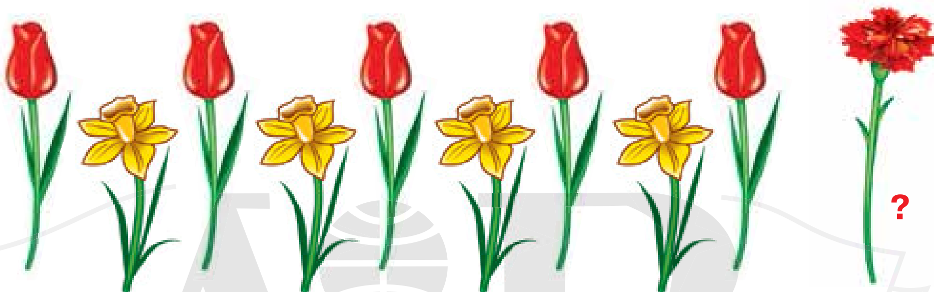

8 У Лёні 18 дыскаў, у Дзімы — у 2 разы менш. У Ромы на 15 дыскаў больш, чым у Дзімы. Колькі дыскаў у Ромы?

9 Знайдзі значэнні выразаў.

$30 : 5 + 17$	$(96 - 42) : 6$	$36 + 18 : 3$
$72 - 24 : 6$	$96 - 42 : 6$	$12 : 6 + 18 : 6$
$54 : 6 - 48 : 6$	$45 - 6 \cdot 5$	$100 - 32 : 4$

Урок 30

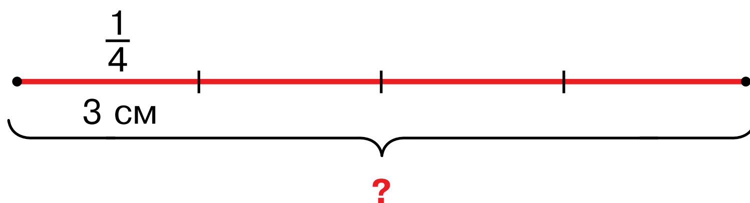

$3 \cdot 4 = 12$ (см)

Цэлае па яго долі знаходзіцца дзеяннем множання.

1 6 лістоў складаюць чвэрць сшытка. Колькі ўсяго лістоў у сшытку?

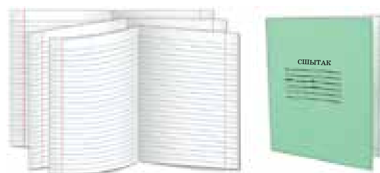

2 Вылічы.

$8 \cdot 5 + 19$	$26 + 4 \cdot 9$	$80 - (19 + 37)$
$90 - 7 \cdot 6$	$97 - 3 \cdot 8$	$32 + (81 - 54)$

3 Знайдзі лік на «выхадзе» вылічальнай машыны, калі на яе «ўваход» падаць лікі 20, 25, 30, 40.

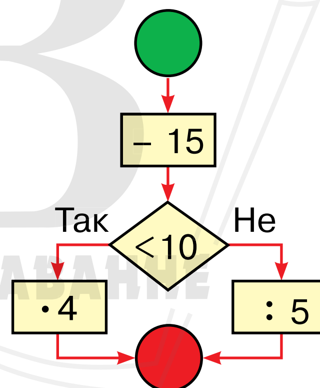

4* У хлопчыка няма братоў, а ў яго сястры столькі ж братоў, колькі сясцёр. Колькі дзяцей у сям'і?

5 Перыметр многавугольніка 16 см. Усе яго стораны аднолькавыя і роўныя 4 см. Колькі старон у многавугольніка? Як называецца гэтая фігура? Начарці яе.

6 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:

а) рознасць лікаў 78 і 19 павяліч на 9;

б) суму лікаў 19 і 11 паменшы ў 10 разоў;

в) дзель лікаў 18 і 9 павяліч у 3 разы.

7 Для класа купілі 100 сшыткаў у клетку і лінейку. Сшыткаў у лінейку было 42. На колькі больш купілі сшыткаў у клетку, чым у лінейку?

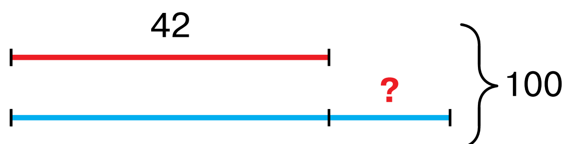

8 1 м * 10 дм　　　1 дм 8 см * 2 дм

40 мін * $\frac{1}{3}$ г　　　50 см * $\frac{1}{2}$ м

9 Вінаград на трэць складаецца з цукру. Колькі кілаграмаў вінаграду трэба ўзяць, каб атрымалася 10 кг цукру?

10 Вылічы.

45 : 9 • 2　　　8 • 3 : 6　　　32 : 4 • 5

Урок 31

Успомні!

1

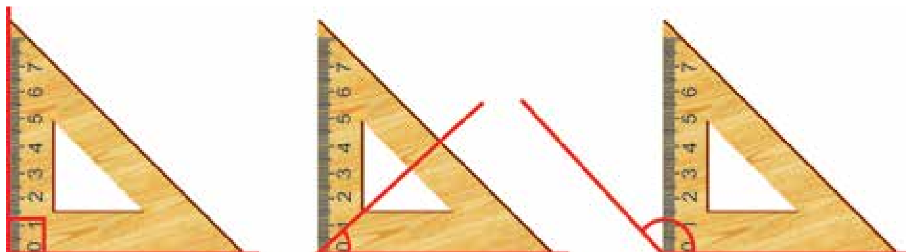

Прамы вугал   Востры вугал   Тупы вугал

2 Вызнач пры дапамозе вугольніка, якія вуглы змяшчае чатырохвугольнік *ABCD*.

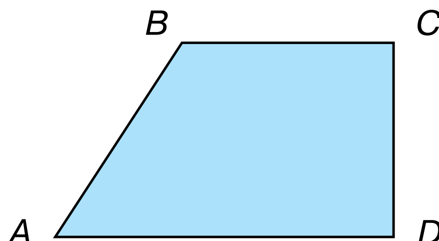

3 Прадаўцу пад канец дня засталося прадаць 25 кг лімонаў у 5 аднолькавых скрынях і 7 кг апельсінаў у адной скрыні. На колькі кілаграмаў скрыня з лімонамі лягчэйшая за скрыню з апельсінамі?

4 Устаў прапушчаныя лікі.

2 м = □ дм	1 г 20 мін = □ мін
6 дм = □ см	85 мін = □ г □ мін
50 см = □ дм	70 мін = □ г □ мін

5* Калі Міша нарысуе яшчэ 4 малюнкі, то ў яго стане на 2 малюнкі больш, чым у Грышы. У каго зараз больш малюнкаў — у Мішы ці ў Грышы? На колькі?

6 Антон прачытаў 9 старонак. Гэта $\frac{1}{6}$ усяго часопіса. Колькі старонак у часопісе?

7 Вылічы.

80 – 24 : 6	24 + 6 • 8	27 + 5 • 8
64 + 36 : 4	60 – 36 : 6	79 – 6 • 7
75 – 8 • 2	90 – 9 • 3	5 • 7 + 29

8 Перыметр трохвугольніка *ABC*, у якога ўсе стораны маюць аднолькавую даўжыню, роўны 24 см. Знайдзі перыметр квадрата *ACDK*.

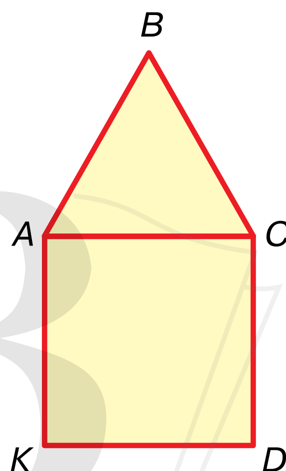

9 На кірмашы гаспадыня купіла 2 пакеты цыбулі па 5 кг у кожным і 6 кг морквы. Колькі ўсяго кілаграмаў гароднiны купіла гаспадыня?

10 Вылічы.

43 – 3 • 9	(58 – 38) : 2
(54 – 49) • 6	(67 – 58) • 3

Урок 32

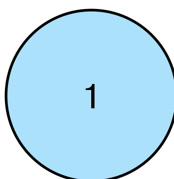

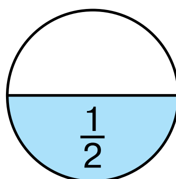

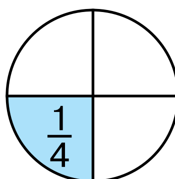

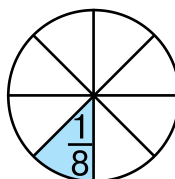

$1 > \frac{1}{2}$ $\frac{1}{2} > \frac{1}{4}$ $\frac{1}{4} > \frac{1}{8}$

1 Параўнай з дапамогай рысункаў.

$\frac{1}{2}$ і $\frac{1}{4}$ 1 і $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$ і $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ і $\frac{1}{8}$ 1 і $\frac{1}{8}$

2 Знайдзі $\frac{1}{6}$ ад 12, 36, 54.

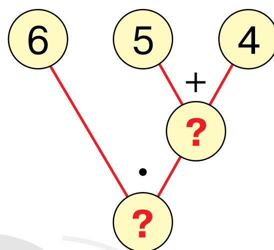

3 Перад абедам у магазіне прадалі 5 скрынь памідораў па 6 кг у кожнай, а пасля абеду — 4 такія скрыні. Колькі кілаграмаў памідораў прадалі за ўвесь дзень? Карыстаючыся дадзенай схемай, складзі план рашэння задачы.

4 Рашы ўраўненні.

$x - 5 = 85$ $x + 17 = 34$ $x \cdot 6 = 54$

$21 + x = 45$ $x - 16 = 25$ $x : 6 = 7$

5* Каністра з бензінам мае масу 22 кг. Калі яна запоўнена напалавіну, яе маса 12 кг. Якая маса пустой каністры?

6 Пастаў дужкі так, каб роўнасці сталі правільнымі.

5 • 2 + 2 : 2 = 11 2 • 5 + 4 : 2 = 7

5 • 2 + 2 : 2 = 15 2 • 5 + 4 : 2 = 9

7 Запішы здабыткі па нарастанні.

2 • 7 7 • 3 2 • 6 2 • 9 6 • 4 6 • 7

8 Вусна. Якія лікі будуць на «выхадзе» вылічальнай машыны?

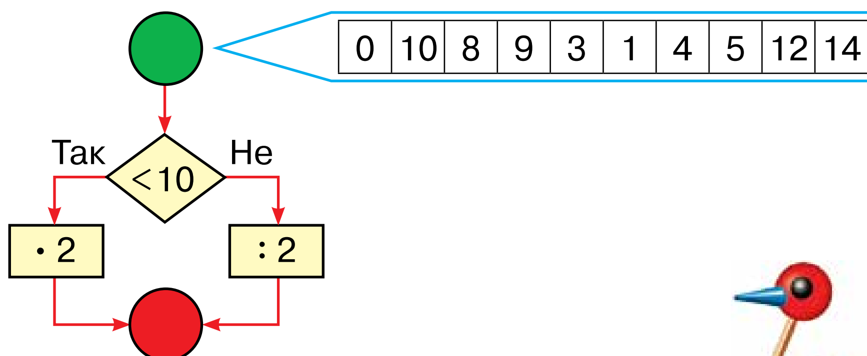

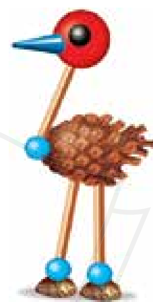

9 Спачатку вучні зрабілі 6 буслянят з шышак, а потым — у 4 разы больш. Колькі ўсяго буслянят зрабілі вучні?

10

2 м * 8 дм 3 см * 7 дм

2 дм * 12 дм 2 дм 5 см * 52 см

7 м * 3 м 2 дм 3 см * 30 см

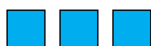

Жоўтых квадратаў у 3 разы менш.

Адрэзак *KM* у 5 разоў даўжэйшы.

Каб даведацца, у колькі разоў адзін лік большы (меншы) за другі, трэба большы лік падзяліць на меншы.

1 У колькі разоў курыца лягчэйшая за парася? На колькі кілаграмаў парася цяжэйшае за курыцу?

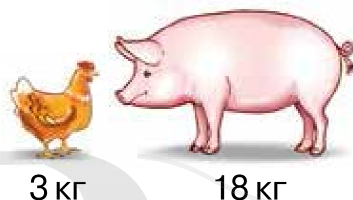

2 Па даных табліцы складзі выразы і знайдзі іх значэнні.

Памяншаемае	6 · 6	36 : 4	90	85	6 · 9
Аднімаемае	6 : 2	12 : 6	71 – 37	54 : 6	28

3 У шахматным гуртку займаюцца 30 хлопчыкаў, а дзяўчынак — у 5 разоў менш. Колькі ўсяго дзяцей займаецца ў шахматным гуртку?

4 Знайдзі даўжыню ломанай лініі. Адказ запішы ў сантыметрах, а потым — у дэцыметрах і сантыметрах.

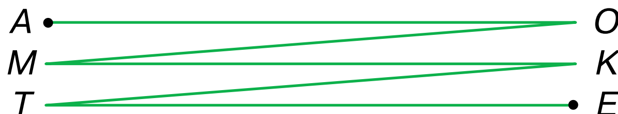

5* Коля, Сцёпа, Маша і Вася — найлепшыя лыжнікі ў класе. На спаборніцтвы трэба сабраць каманду з трох чалавек. Колькімі спосабамі гэта можна зрабіць?

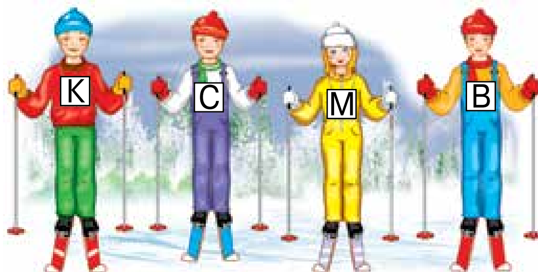

6 Вылічы.

$54 - 54 : 6$ $\quad$ $48 : 6 + 42 : 6$

$24 + 36 : 6$ $\quad$ $24 - 6 + 12 : 6$

$18 : 6 \cdot 8$ $\quad$ $54 : 6 + 3 \cdot 8$

$3 \cdot 8 : 6$ $\quad$ $60 : 10 + 18 : 6$

7 Колькі тупых, вострых і прамых вуглоў на рысунку?

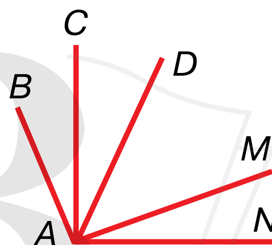

8 За зіму сям'я з'ела 6 слоікаў вішнёвага варэння і 3 такія ж слоікі малінавага. У колькі разоў больш сям'я з'ела вішнёвага варэння, чым малінавага?

9 Рашы ўраўненні.

$x \cdot 6 = 24$ $\quad$ $x - 7 = 13$ $\quad$ $12 - x = 6$ $\quad$ $4 \cdot x = 28$

Урок 34

Трохвугольнік, у якім усе вуглы вострыя, называецца **востравугольным**.

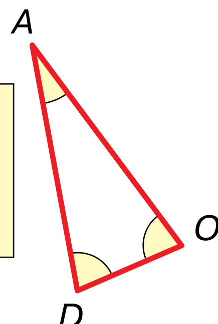

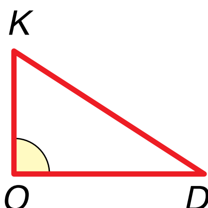

Трохвугольнік, які мае прамы вугал, называецца **прамавугольным**.

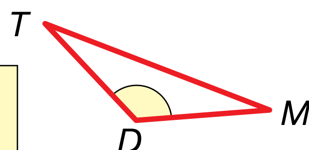

Трохвугольнік, які мае тупы вугал, называецца **тупавугольным**.

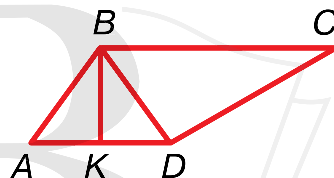

1 Колькі на рысунку трохвугольнікаў? Дай ім назвы ў залежнасці ад вуглоў, якія яны маюць.

2 Якое слова зашыфравана?

45 – 6

6 • 5 – 5

21 : 3 + 7

24 – 14

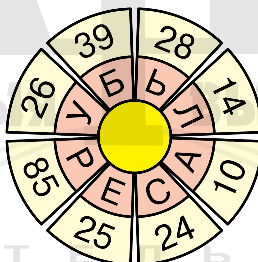

90 – 30 : 6

42 – (21 – 5)

3 • 6 + 18 : 3

30 – 8 : 4

3 Растлумач рашэнні ўраўненняў.

$7 + 3 + x = 14$
$10 + x = 14$
$x = 14 - 10$
$x = 4$
Праверка:
$7 + 3 + 4 = 14$
$14 = 14$

$16 - 6 - x = 5$
$10 - x = 5$
$x = 10 - 5$
$x = 5$
Праверка:
$16 - 6 - 5 = 5$
$5 = 5$

4 Рашы ўраўненні.

$8 + 4 + x = 21$ $\qquad$ $18 - 2 - x = 7$

5 Складзі задачу па кароткім запісе і рашы яе.

I — 26
II — ?, на 2 менш, чым у I
III — ?
} 77

6* Размясці 45 зайцоў у 9 клетках так, каб ва ўсіх клетках была розная колькасць зайцоў.

7 Першы лік — 50, другі — 26. Трэці лік у 6 разоў меншы за рознасць першых двух лікаў. Знайдзі трэці лік.

8 Знайдзі памылкі, рашы правільна.

50 – 27 = 37	56 + 44 = 100	81 – 26 = 65
65 – 32 = 33	63 – 45 = 18	78 + 19 = 76
64 + 28 = 82	57 + 23 = 70	46 + 29 = 75

1 Вышыня сасны 15 м. Бяроза ў 5 разоў ніжэйшая за сасну. На колькі метраў бяроза ніжэйшая за сасну?

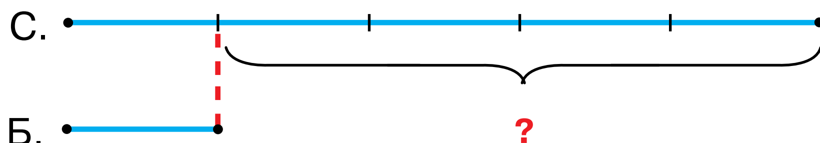

2 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:
а) здабытак лікаў 6 і 8 павяліч на 30;
б) дзель лікаў 49 і 7 павяліч у 2 разы;
в) суму лікаў 16 і 14 паменшы ў 10 разоў;
г) рознасць лікаў 78 і 18 паменшы ў 6 разоў.

3 Колькі трохвугольнікаў на рысунку? Вызнач іх від. Вымерай стораны і знайдзі перыметр кожнага трохвугольніка.

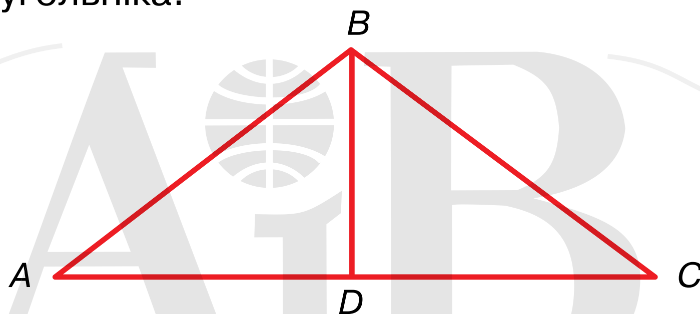

4 Рашы ўраўненні.

$32 : x = 8$ $a : 6 = 4$ $27 + y = 50$

$x - 54 = 30$ $6 \cdot a = 48$ $y - 18 = 39$

5* Рыбалоў злавіў 17 рыб і расклаў іх на 5 кучак так, што ў кожнай кучцы аказалася розная колькасць рыб. Раскладзі і ты гэтак жа.

6 Максім падцягнуўся на турніку 10 разоў, што на 3 разы больш, чым падцягнуўся Косця. Колькі разоў падцягнуўся Косця?

7

2 дзяс. 7 адз. * 7 дзяс. 50 см * $\frac{1}{2}$ дм

49 * 4 дзяс. 9 адз. $\frac{1}{5}$ м * 2 дм

8 Мішавы канікулы працягваліся 9 дзён. З іх 3 дні Міша правёў у турпаездцы. Якую частку канікул Міша правёў у турпаездцы?

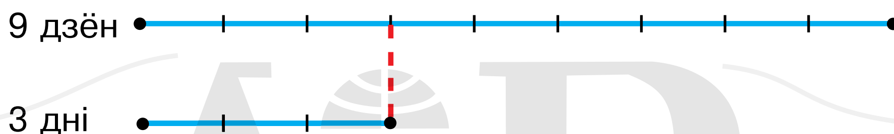

9 У двары гулялі 6 дзяўчынак і 10 хлопчыкаў. Яны падзяліліся на каманды па 8 чалавек у кожнай. Колькі атрымалася каманд?

10 Вылічы.

$28 + 5 \cdot 3$ $100 - 5 \cdot 7$ $14 + 32 : 8$

$21 : 7 + 49$ $62 + 4 \cdot 8$ $40 - 40 : 5$

Задача. Цана каробкі фламастараў 4 рублі. Колькі рублёў каштуюць 3 такія каробкі?

Цана	Колькасць	Кошт
4 р.	3 к.	?

Рашэнне:
4 • 3 = 12 (р.)

Каб знайсці кошт, трэба цану памножыць на колькасць.

Да задачы можна скласці дзве адваротныя.

1. Тры аднолькавыя каробкі фламастараў каштуюць 12 рублёў. Знайдзі цану каробкі фламастараў.

Цана	Колькасць	Кошт
?	3 к.	12 р.

Рашэнне:
12 : 3 = 4 (р.)

Каб знайсці цану, трэба кошт падзяліць на колькасць.

2. Купілі некалькі каробак фламастараў па цане 4 рублі і заплацілі 12 рублёў. Колькі каробак фламастараў купілі?

Цана	Колькасць	Кошт
4 р.	?	12 р.

Рашэнне:
12 : 4 = 3 (к.)

Каб знайсці колькасць, трэба кошт падзяліць на цану.

1 Цана аднаго метра тканіны 9 рублёў. Колькі каштуюць 5 м такой тканіны?

2 Колькі на рысунку трохвугольнікаў? Вымерай даўжыні старон трохвугольніка *BCK* і знайдзі яго перыметр. Ці з'яўляецца трохвугольнік *BCK* прамавугольным?

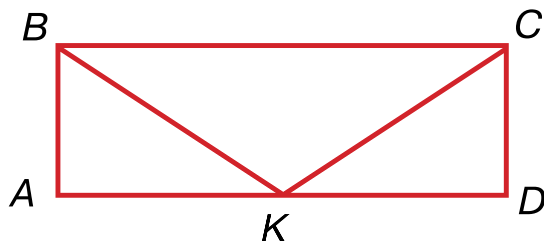

3 Вылічы.

(89 – 77) : 6   (27 + 15) : 6   40 : 5 • 3

(100 – 94) • 8   (9 + 36) : 5   48 : 6 • 4

4* Начарці адрэзак даўжынёй 8 см. Начарці другі адрэзак, трэць якога роўная палавіне першага адрэзка.

5 Рашы ўраўненні.

$8 + 12 + x = 57$ $90 - 8 - x = 9$

$12 : 6 + x = 12$ $7 \cdot 6 - x = 24$

6 Купілі 4 аднолькавыя тарты і заплацілі 40 рублёў. Знайдзі цану аднаго торта.

7 Вылічы.

6 • 5 + 19   90 – 42 : 6   24 : 6 • 3

27 + 4 • 6   14 + 8 • 3   54 : 6 • 4

Задача. На 6 аднолькавых касцюмаў зрасходавалі 18 м тканіны. Колькі метраў тканіны трэба на 9 такіх касцюмаў?

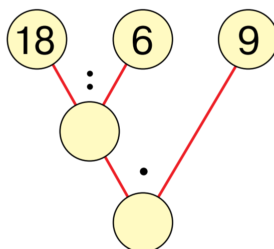

Расход тканіны на адзін касцюм	Колькасць касцюмаў	Агульны расход тканіны
Аднолькавы	6	18 м
	9	?

1 Паменшы: 54 у 6 разоў; 42 у 6 разоў; 36 у 4 разы; 27 на 9.
Павяліч: 9 у 3 разы; 18 на 26; 8 у 6 разоў; 28 на 6.

2 У 5 аднолькавых пакетах было 10 кг цукру. 2 пакеты цукру зрасходавалі для прыгатавання варэння. Колькі кілаграмаў цукру зрасходавалі на варэнне? Колькі цукру засталося?

3 Вымерай адрэзкі *AB* і *MK*. У колькі разоў адзін з іх карацейшы за другі? На колькі сантыметраў адзін даўжэйшы за другі?

A •———• B

M •———————————• K

4 Вылічы.

6 • (37 – 29)	54 : 6 • 4	12 : 4
4 • (0 + 9)	48 : 8 : 3	18 : 3
3 • (12 – 12)	42 : 6 • 5	14 : 2
2 • (25 – 15)	45 : 5 • 3	24 : 8

5* Выкарыстоўваючы толькі адзін раз лічбы 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, напішы чатыры лікі, каб яны ў суме далі лік 100.

6 Начарці прамавугольнік даўжынёй 6 см і шырынёй 2 см. Падзялі яго на квадраты са стараной 1 см. Зафарбуй $\frac{1}{2}$ гэтага прамавугольніка.

7 Размясці па нарастанні.

6 м	60 см	60 дм 6 см
6 дм 6 см	66 дм	69 см

8 6 пакетаў соку каштуюць 12 рублёў. Колькі каштуюць 9 такіх пакетаў?

9 Вылічы.

8 • 4 + 18	(51 – 27) : 6	(43 + 17) : 6
54 : 6 + 36	(64 – 37) : 3	(72 – 52) : 5

$7 \cdot 3 = 7 + 7 + 7$

$7 \cdot 5 = 7 \cdot 3 + 7 \cdot 2 = 21 + 14 = 35$

$7 \cdot 6 = 35 + 7 = 42$

$7 \cdot 8 = 8 \cdot 7 = 56$

1 Выкарыстай прыёмы множання і складзі табліцы множання ліку 7 і на лік 7.

7 •	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

2 >=<

$8 \cdot 7$ * $7 \cdot 8$ $5 \cdot 7$ * $7 \cdot 6$

$7 \cdot 9$ * $7 \cdot 7$ $10 \cdot 7$ * $7 \cdot 10$

3 Складзі задачу па кароткім запісе і рашы яе.

Расход гаручага за 1 гадзіну	Колькасць гадзін	Агульны расход гаручага
Аднолькавы	6	42 л
	4	?

4 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:

а) дзель лікаў 24 і 6 павяліч у два разы;

б) здабытак лікаў 3 і 9 павяліч на 27;

в) суму лікаў 25 і 57 паменшы на дзель лікаў 54 і 6;

г) лік 80 паменшы на рознасць лікаў 67 і 39.

5* Тры курыцы за 3 дні знеслі 3 яйкі. Колькі яек знясуць 12 курэй за 12 дзён, калі будуць несціся гэтаксама?

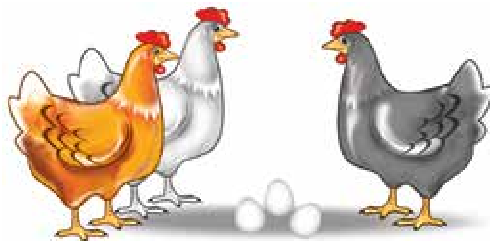

6 Знайдзі перыметр трохвугольніка з роўнымі старанамі, калі даўжыня адной стараны 7 см.

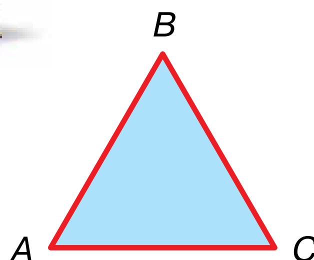

7 Знайдзі $\frac{1}{2}$ ад 1 дм, $\frac{1}{3}$ ад 12 см, $\frac{1}{4}$ ад 24 г.

8 У парку спілавалі 6 старых дрэў, а пасадзілі 18 маладых. У колькі разоў больш дрэў пасадзілі, чым спілавалі?

9 За 3 аднолькавыя пліткі шакаладу заплацілі 9 рублёў. Знайдзі цану адной пліткі шакаладу.

10 Вылічы.

$7 \cdot 7 + 21$	$60 - 7 \cdot 2$	$7 \cdot 6 + 7 \cdot 4$
$7 \cdot 9 - 40$	$25 + 7 \cdot 3$	$(35 - 28) \cdot 5$
$7 \cdot (6 : 2)$	$21 : 3 \cdot 6$	$6 \cdot 4 : 3$

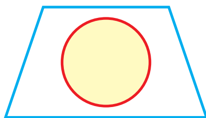

Круг умясціўся ўнутры чатырохвугольніка, значыць, плошча круга меншая, чым плошча чатырохвугольніка.

1 Параўнай на вока плошчы фігур:

а) квадрата і маленькага круга;

б) трохвугольніка і прамавугольніка;

в) трохвугольніка і вялікага круга;

г) двух кругоў.

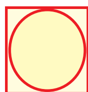 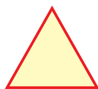 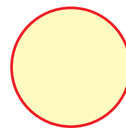

2 Вылічы.

48 + 36 : 9	36 : 9 • 4	(51 – 19) : 8
54 : (6 + 3)	33 + 9 • 3	91 – 3 • 9
7 • 3 + 39	72 – 4 • 7	80 – 4 • 6

3 У дзіцячы садок прывезлі мандарыны. Пасля таго як на працягу пяці дзён расходавалі па 9 кг мандарынаў у дзень, засталося 18 кг. Колькі кілаграмаў мандарынаў прывезлі ў дзіцячы садок?

4 З’елі 7 піражкоў, гэта $\frac{1}{4}$ усіх піражкоў, што спяклі. Колькі піражкоў спяклі?

5 Адзнач чатыры пункты. Праз кожныя два з іх правядзі прамую. Колькі прамых атрымалася? Ці можна чатыры пункты размясціць так, каб праз іх праходзілі: адна прамая; дзве прамыя; тры прамыя?

6 Запішы прапушчаныя лікі.

2 м 8 дм = □ дм	1 г 12 мін = □ мін
2 дм 6 см = □ см	80 мін = □ г □ мін
4 м 4 дм = □ дм	1 г 30 мін = □ мін
57 дм = □ м □ дм	75 мін = □ г □ мін

7* Тры рыбаловы злавілі 41 карася. Калі першы рыбалоў адклаў для юшкі 7 карасёў, другі — 3, а трэці — 4, тады ў кожнага рыбалова засталася аднолькавая колькасць рыб. Колькі рыб злавіў кожны рыбалоў?

8 У адным стосе 30 сшыткаў, а ў другім — на 12 сшыткаў менш. Усе сшыткі з другога стоса раздалі вучням па 3 сшыткі кожнаму. Колькі вучняў атрымала сшыткі?

9

18 : 9 * 8	48 : 8 * 8
27 : 9 * 9	45 : 9 * 8
18 : 9 + 12 * 15	9 • 4 – 14 * 50

Урок 40

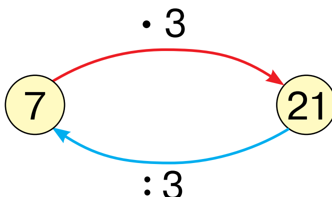

7 • 3 = 21

21 : 7 = 3

21 : 3 = 7

1 Карыстаючыся табліцай множання ліку 7, складзі дзве табліцы дзялення: на лік 7 і з дзеллю 7.

7	14	21	28	35	42	49	56	63	70

: 7

2 Маса 2 аднолькавых кошыкаў з яблыкамі 12 кг. Якая маса 5 такіх кошыкаў?

3 Начарці тупы вугал. Ад вяршыні на яго старанах адмерай па 4 см. Злучы канцы двух адрэзкаў. Якая фігура атрымалася?

4 Запішы лікі трэцяга дзясятка па спаданні.

5 Заштрыхаваны 3 клеткі прамавугольніка, што складае $\frac{1}{7}$ прамавугольніка. Колькі такіх клетак змяшчае прамавугольнік?

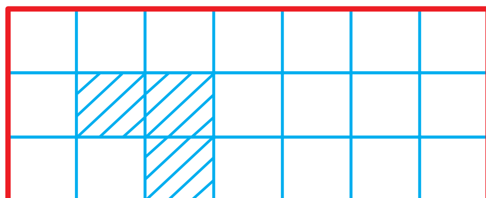

6* Напісана 99 лікаў: 1, 2, ..., 99. Колькі разоў у запісе сустракаецца лічба 5? Лічба 0?

7 Рашы ўраўненні.

$x \cdot 7 = 42 - 14$ $\quad$ $87 - a = 19 + 28$

$x - 12 = 36 : 6$ $\quad$ $25 - x = 8 \cdot 2$

$7 \cdot x = 49 - 28$ $\quad$ $x + 47 = 93 - 13$

8 Правер, ці правільна паказаны стрэлкамі здабыткі і дзелі лікаў.

(4 · 6) 24 $\quad$ (63 : 9) 7

(3 · 7) 21 $\quad$ (21 : 7) 2

(3 · 8) 24 $\quad$ (14 : 7) 3

9 У паштальёна Печкіна ў сумцы 21 газета, 6 часопісаў і 1 пісьмо. У колькі разоў больш у сумцы газет, чым часопісаў і пісьмаў?

10 Знайдзі $\frac{1}{7}$ лікаў 14, 21, 42, 49.

Урок 41

Задача. У 6 скрынях 30 кг ягад. Колькі ягад у дзвюх такіх скрынях? Рашы задачу двума спосабамі.

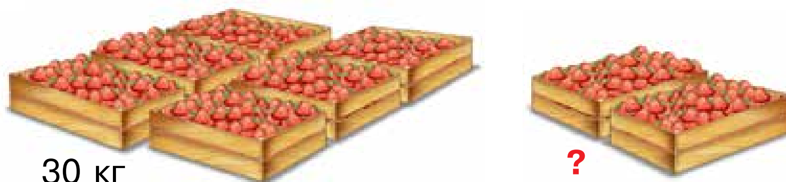

Маса ў адной скрыні	Колькасць скрынь	Агульная маса
Аднолькавая	6	30 кг
	2	?

1 Дадзены лікавыя значэнні выразаў: 27, 36, 45, 8, 60, 56, 18, 44, 52. Запішы правільныя роўнасці.

$7 \cdot 7 + 7$	$(2 + 7) \cdot 5$	$8 : 4 \cdot 9$
$63 - 21 : 7$	$48 - 8 : 2$	$3 \cdot 3 \cdot 3$
$(90 - 34) : 7$	$12 + 3 \cdot 8$	$12 + 5 \cdot 8$

2 Вымерай адрэзкі. У колькі разоў адрэзак *AB* карацейшы за адрэзак *CD*?

A ——— *B*

C ————————— *D*

3 У колькі разоў: 20 м больш за 4 м; 24 кг больш за 3 кг; 2 г менш за 12 г; 5 л менш за 35 л? Запішы толькі адказы.

4* У Валодзі, Мішы, Косці, Андрэя і Сяргея было 4 наборы шахмат і адзін набор шашак. Што было ў кожнага хлопчыка, калі ў Косці і Мішы, а таксама ў Косці і Сяргея былі розныя наборы?

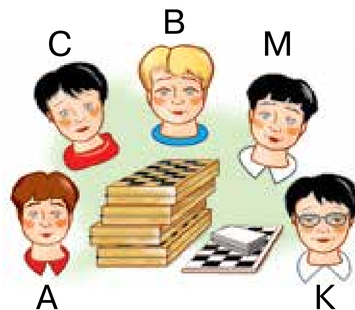

5 Лікі, запісаныя ў верхнім радку, памнож на кожны лік, запісаны ў ніжнім. Колькі прыкладаў атрымалася?

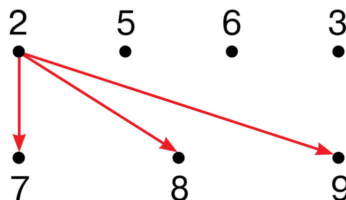

6

5 • 6 – 5 ∗ 20 1 дм 2 см – 2 см ∗ 2 дм

27 : 3 + 2 ∗ 10 1 м 5 дм – 1 м ∗ 3 дм

7 Вусна. Ці маюць прамая *AB* і адрэзак *CD* хаця б адзін агульны пункт?

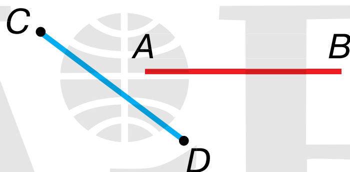

8 У альбоме было 36 фатаграфій. У яго паклалі яшчэ 6 фатаграфій. У колькі разоў фатаграфій у альбоме стала больш, чым паклалі?

9 Вылічы.

45 : 9 • 2 8 • 3 : 6 32 : 4 • 8

56 : 8 • 3 6 • 6 : 9 2 • 9 : 3

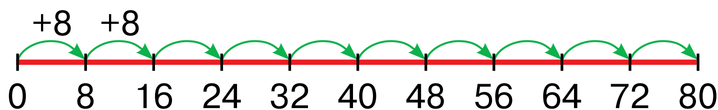

$8 \cdot 2 = 8 + 8 = 16$

$8 \cdot 3 = 16 + 8 = 24$

$8 \cdot 5 = 8 \cdot 3 + 8 \cdot 2 = 24 + 16 = 40$

$8 \cdot 6 = 6 \cdot 8 = 48$

1 Складзі табліцы множання ліку 8 і на лік 8.

8 •	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

2 Знайдзі значэнні выразаў.

$9 \cdot 8$ $\quad 10 \cdot 8$ $\quad 8 \cdot 8 + 8$ $\quad 8 \cdot 8 + 8 \cdot 2$

$7 \cdot 3 + 4$ $\quad 32 : 8 - 4$ $\quad 24 : 6 - 2$ $\quad 24 - 8 : 2 + 4$

3 У 5 каробках 35 кг пячэння. Колькі пячэння ў 10 такіх каробках?

Маса ў адной каробцы	Колькасць каробак	Агульная маса
Аднолькавая	5	35 кг
	10	?

4 Перыметр аднаго квадрата 20 см, а другога — 40 см. У колькі разоў старана аднаго квадрата меншая за старану другога квадрата?

5* На паліцу з падручнікамі па матэматыцы паставілі 16 падручнікаў па беларускай мове. Потым узялі палавіну ўсіх кніг, пасля чаго засталося 20 падручнікаў. Колькі падручнікаў па матэматыцы было на паліцы?

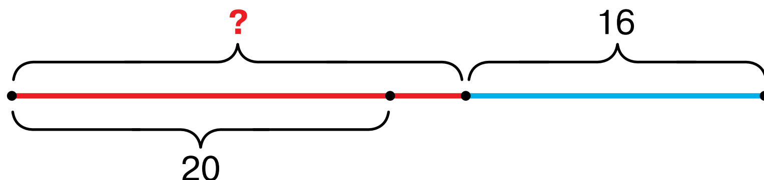

6 Устаў патрэбную лічбу замест зорачкі, каб атрымалася правільная роўнасць або правільная няроўнасць.

7* = 7* 6* < 61 39 = 3* + 9

*6 > 86 *5 = 60 + * 50 = 1* + 35

7 Вучань спісаў у сшытку 8 лістоў. Няспісаных лістоў засталося ў 5 разоў больш. Колькі ўсяга лістоў было ў сшытку?

8 Складзі выразы і знайдзі іх значэнні.

100 – : 49 : 7; 8 · 8; 32 : 4

48 : 6; 7 · 6; 8 · 6 : + 49

1 9 кг лімонаў расклалі ў 3 каробкі пароўну. Колькі такіх каробак трэба, каб раскласці 27 кг лімонаў?

? каробак

9 кг

27 кг

2 Знайдзі значэнні выразаў.

$8 \cdot 4 + 8 \cdot 7$ $42 : (21 - 15)$ $8 \cdot 5 + 27$

$8 \cdot 3 + 8 \cdot 8$ $8 \cdot 9 - (42 - 7)$ $64 - 7 \cdot 8$

$26 - 24 : 8$ $32 - 24 + 64 : 8$ $63 + 9 \cdot 4$

3 Начарці прамавугольнік *ABCD*, вымераўшы яго даўжыню і шырыню. Знайдзі перыметр. Як зменіцца перыметр прамавугольніка, калі яго даўжыню павялічыць у 2 разы?

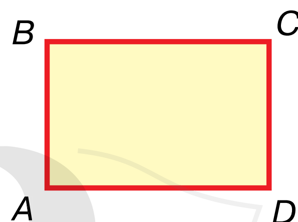

4 Параўнай, не вылічваючы.

$4 \cdot 6$ * $6 \cdot 4$ $3 \cdot 7$ * $3 \cdot 8$ $8 \cdot 4$ * $8 \cdot 7$

$5 \cdot 5$ * $5 \cdot 3$ $9 \cdot 2$ * $9 + 9 + 9$ $7 \cdot 2$ * $3 \cdot 7$

5 Рашы ўраўненні.

$x + 7 = 41$ $4 \cdot x = 36$ $9 \cdot x = 27$

$x \cdot 4 = 28$ $27 : a = 3$ $24 : x = 8$

6 Вусна. Якія лікі выдасць вылічальная машына, калі на яе «ўваход» пададзены лікі: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10?

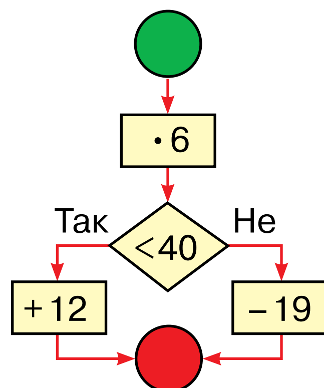

7* Груша каштуе ў два разы даражэй, чым яблык. Што даражэй: 6 яблыкаў ці 3 грушы? Што даражэй і ў колькі разоў: 6 груш ці 6 яблыкаў; 12 яблыкаў ці 3 грушы?

8 Знайдзі даўжыню чацвёртай долі першай стужкі і шостай долі другой стужкі.

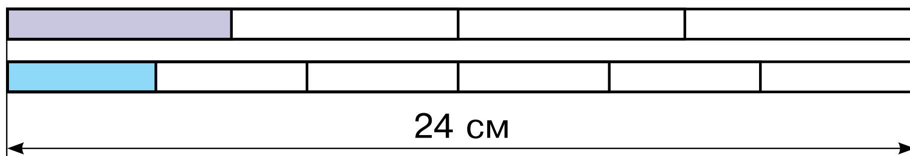

9 Складзі задачу па табліцы і рашы яе.

Расход тканіны на адну сукенку	Колькасць сукенак	Агульны расход тканіны
Аднолькавы	8	24 м
	?	27 м

10 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:

а) суму лікаў 16 і 14 паменшы ў 6 разоў;

б) ад ліку 40 аднімі здабытак лікаў 7 і 4;

в) рознасць лікаў 15 і 8 павяліч у 3 разы.

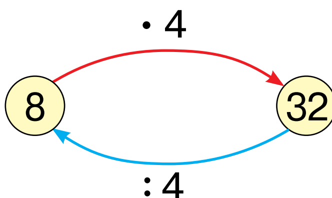

$8 \cdot 4 = 32$

$32 : 4 = 8$

$32 : 8 = 4$

1 Карыстаючыся табліцай множання ліку 8, складзі дзве табліцы дзялення: на лік 8 і з дзеллю 8.

2 12 л вінаграднага соку разлілі ў двухлітровыя слоікі і такую колькасць соку разлілі ў трохлітровыя слоікі. Колькі атрымалася слоікаў з сокам? На колькі менш трохлітровых слоікаў, чым двухлітровых?

3 Начарці адрэзак даўжынёй 16 см. Начарці адрэзкі, даўжыня якіх роўная:

а) $\frac{1}{4}$ даўжыні дадзенага адрэзка;

б) $\frac{1}{8}$ даўжыні дадзенага адрэзка.

Параўнай даўжыні адрэзкаў.

4 Рашы ўраўненні.

$82 - 12 - x = 17$ $\qquad$ $24 : 3 \cdot x = 64$

$x \cdot 7 = 64 - 8$ $\qquad$ $28 : x = 14 : 2$

5* У класе ў радзе каля акна 6 парт, у сярэднім — 5 парт, а ў радзе каля дзвярэй за парты могуць сесці 12 вучняў. Колькі ўсяго вучнёўскіх месцаў у класе?

6 Вылічы.

16 – 18 : 2	60 : 6 – 8	100 – 7 · 6
(80 – 17) : 7	(74 – 18) : 7	100 – 42 : 7
45 + (17 – 8)	45 – (17 + 8)	(18 + 36) : 6

7 Колькі трохвугольнікаў на рысунку? Якія яны?

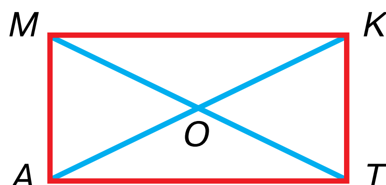

8 Для ўрокаў выяўленчага мастацтва купілі 5 каробак фламастараў па 8 у кожнай і 5 каробак па 6 фламастараў. Колькі ўсяго фламастараў купілі? Рашы задачу рознымі спосабамі.

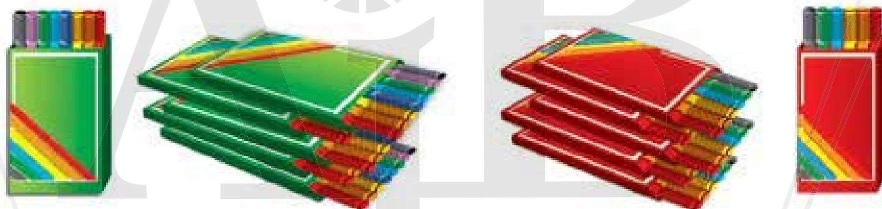

9 Знайдзі значэнні выразаў.

82 – 36 : 4	56 + 4 · 9	47 + 9 · 2
52 + 27 : 3	39 – 15 : 5	30 – 16 : 2

Задача. Алесі 14 гадоў. Яна старэйшая за брата ў 2 разы. Колькі гадоў брату?

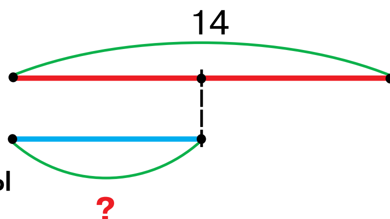

А. — 14 гадоў

Б. — ?, у 2 разы маладзейшы

1 Шырыня прамавугольніка *ABCD* роўная 8 см, гэта ў 3 разы менш, чым яго даўжыня. Знайдзі перыметр прамавугольніка.

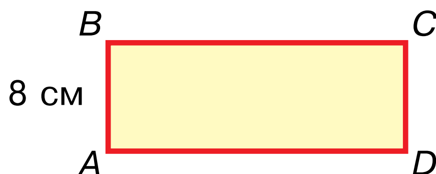

2 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:

а) рознасць лікаў 32 і 14 павяліч на 28;

б) суму лікаў 8 і 20 паменшы ў 7 разоў;

в) дзель лікаў 48 і 6 павяліч на 58;

г) здабытак лікаў 8 і 7 паменшы ў 7 разоў.

3 Рашы ўраўненні.

$8 \cdot x = 64 : 8$ $\qquad$ $72 : a = 9 + 63$

$x + 64 = 65 - 1$ $\qquad$ $x - 18 = 52 + 8$

4 Пастаў дужкі, каб роўнасці сталі правільнымі.

$9 \cdot 6 - 4 = 18$ $\qquad$ $28 : 9 - 2 = 4$

$46 - 10 : 2 = 18$ $\qquad$ $54 : 18 - 9 = 6$

5* У Андрэя і Барыса разам 5 арэхаў, у Андрэя і Арцёма — 6, у Барыса і Арцёма — 7 арэхаў. Колькі ўсяго арэхаў у Андрэя, Барыса і Арцёма разам?

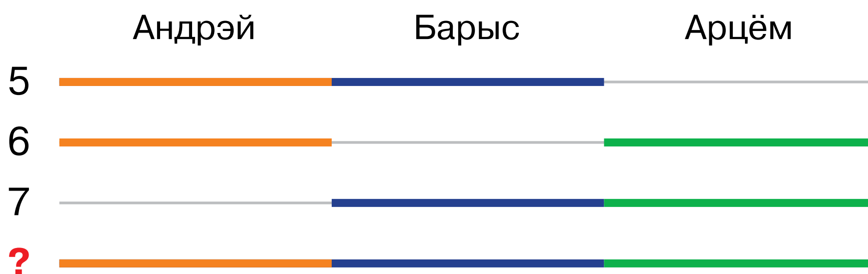

6 Майстар за 4 гадзіны зрабіў 24 дэталі, а вучань за 3 гадзіны зрабіў 6 такіх дэталей. У колькі разоў больш дэталей рабіў за 1 гадзіну майстар, чым вучань?

7 У цэху працавала n жанчын, а мужчын — на 20 больш. Колькі ўсяго чалавек працавала ў цэху?

8 Дзядулю 63 гады. Гэта на 54 гады больш, чым унуку. Колькі гадоў унуку?

9 Вылічы.

$8 \cdot 8 + 8$	$18 : 2 + 39$	$9 \cdot 7 + 17$
$36 : 6 + 50$	$48 : 8 + 30$	$80 - 16 : 2$
$56 : 8 + 1$	$72 : 8 + 9$	$51 + 7 \cdot 7$
$49 : 7 + 2$	$80 : 8 + 3$	$63 + 3 \cdot 9$

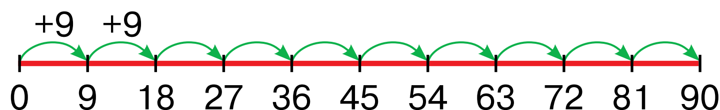

$9 \cdot 2 = 9 + 9 = 18$

$9 \cdot 5 = 9 \cdot 2 + 9 \cdot 3 = 18 + 27 = 45$

1 Складзі табліцы множання ліку 9 і на лік 9.

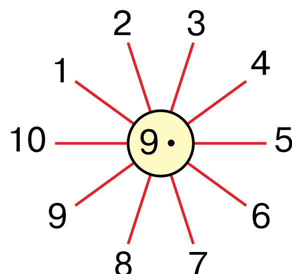

2 У 3 скрыні паклалі 12 кг сліў. Колькі такіх скрынь спатрэбіцца, каб пакласці 8 кг сліў?

3 Начарці квадрат, перыметр якога роўны 16 см, і прамавугольнік са старанамі, роўнымі 8 см і 3 см. Параўнай іх перыметры.

4 Складзі ўраўненні і рашы іх:
а) невядомы лік павялічылі ў 9 разоў і атрымалі 72, знайдзі невядомы лік;
б) невядомы лік паменшылі ў 3 разы і атрымалі 9, знайдзі невядомы лік.

5 Вылічы.

$9 \cdot 3 + 9 \cdot 8$	$12 + 7 \cdot 9$	$3 \cdot 3 \cdot 7$
$9 \cdot 6 + 9 \cdot 2$	$(23 - 18) \cdot 9$	$2 \cdot (27 - 18)$
$100 - 9 \cdot 9$	$54 : 6 \cdot 9$	$9 \cdot 4 + 64$

6 Адзін лік m, а другі — у 9 разоў большы. Знайдзі суму гэтых лікаў пры $m = 3$.

7* Дзяўчынкі Бярозкіна, Вярбіцкая, Сасноўская пасадзілі бярозу, вярбу і сасну. Кожная дзяўчынка пасадзіла дрэва, ад назвы якога не паходзіць яе прозвішча. Якое дрэва пасадзіла кожная дзяўчынка, калі вядома, што Бярозкіна пасадзіла не сасну?

Б В С

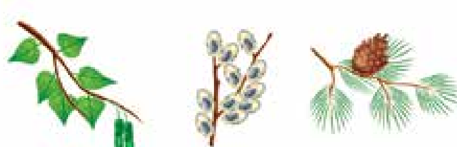

Б В С

8 Маса кавуна 9 кг. Гэта ў 3 разы больш, чым маса дыні. Знайдзі масу дыні.

9 Знайдзі.

$\frac{1}{9}$ ад 81 $\frac{1}{8}$ ад 56 $\frac{1}{10}$ г $\frac{1}{2}$ дм

$\frac{1}{8}$ ад 64 $\frac{1}{9}$ ад 27 $\frac{1}{6}$ г $\frac{1}{5}$ дм

10 У двух аднолькавых кавалках 18 м тканіны. Колькі тканіны ў 6 такіх кавалках?

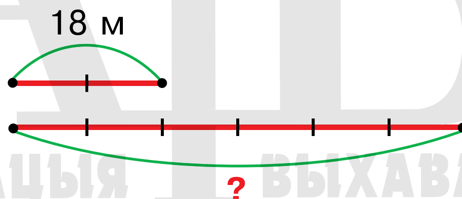

11 $>$ $<$ $=$ 35 : 35 * 35 : 1 1 г 20 мін * 90 мін

0 • 30 * 0 : 20 2 дзяс. 5 адз. * 46 адз.

Задача. У магазіне на 20 рублёў мама купіла дзіцячыя футболкі па цане 5 рублёў, а сын на 8 рублёў купіў столькі ж пар шкарпэтак. Знайдзі цану пары шкарпэтак.

Цана	Колькасць	Кошт
5 р.	Аднолькавая	20 р.
?		8 р.

1 Знайдзі значэнні выразаў.

$7 \cdot 8 - 18 + 41$ $\quad$ $7 \cdot 9 - 47 + 36$

$63 : 9 + 34 - 22$ $\quad$ $56 : 8 + 39 - 28$

$7 \cdot 6 - 20 + 17$ $\quad$ $6 \cdot 8 - 19 + 21$

2 У трохвугольніка *АМО* старана *АМ* = 7 см, *АО* = *ОМ* = 5 см. Знайдзі перыметр трохвугольніка.

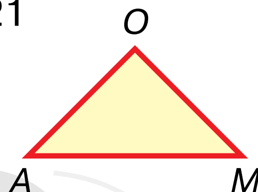

3* Міша захацеў даведацца, колькі гадоў дзядулю. Дзядуля сказаў: «Калі ад найбольшага двухзначнага ліку аднімеш 90, вынік павялічыш у тры разы і дадасі 43, то даведаешся, колькі мне гадоў». Колькі гадоў дзядулю?

4 Рашы ўраўненні.

$x \cdot 9 = 63$ $\quad$ $81 - x = 73$ $\quad$ $x : 9 = 8$

$5 \cdot x = 45$ $\quad$ $49 + x = 64$ $\quad$ $36 : x = 9$

5 Ад 20 м стужкі адрэзалі $\frac{1}{4}$ яе даўжыні. Колькі метраў стужкі адрэзалі? Колькі метраў стужкі засталося?

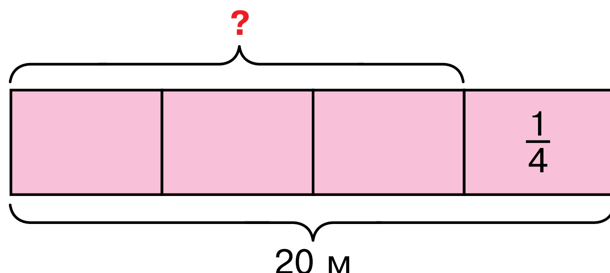

6 Колькі батарэек можна купіць на 10 рублёў, калі цана батарэйкі 2 рублі?

7 Выпішы даўжыні, меншыя за 4 дм:

27 см, 4 дм 5 см, 53 см, 48 см, 1 дм 7 см, 28 см, 3 дм 4 см, 3 дм.

8 На прышкольным участку вырасцілі 27 руж. $\frac{1}{3}$ іх зрэзалі для букетаў. Колькі руж засталося?

9 Параўнай, не вылічваючы.

3 • 7 * 3 • 8	49 : 7 * 42 : 7	4 • 9 * 7 • 9
8 • 7 * 6 • 7	28 : 7 * 49 : 7	35 : 7 * 42 : 7
6 • 3 * 3 • 6	54 : 9 * 54 : 6	9 • 2 * 2 • 8

Урок 48

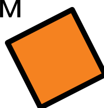

Плошчу квадрата са стараной 1 см называюць **квадратным сантыметрам**. Запісваецца: 1 кв. см або 1 $см^2$.

1 Падлічы, колькі квадратных сантыметраў змяшчае квадрат; прамавугольнік. Чаму роўная іх плошча?

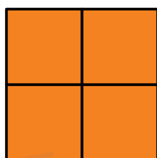

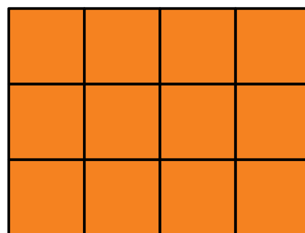

2 У магазін прывезлі 8 кошыкаў клубніц па 7 кг у кожным. 5 кошыкаў прадалі. Колькі кілаграмаў клубніц засталося прадаць?

3 Складзі па схемах выразы і знайдзі іх значэнні.

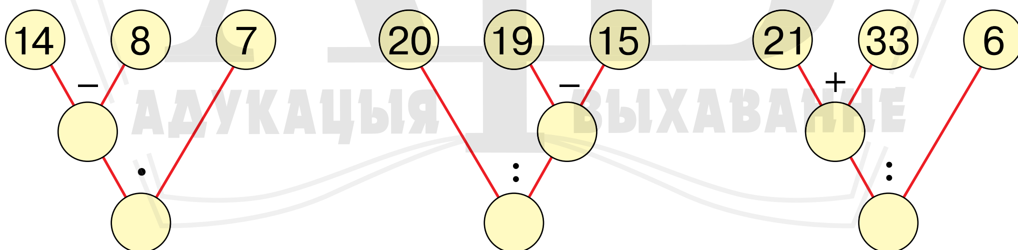

4 Невядомы лік павялічылі на 12 і атрымалі 36. Складзі ўраўненне і рашы яго.

5* Пеця гаворыць сябру: «Я злавіў многа вялікіх рыб, а маленькіх — у два разы менш. Усяго ў мяне 16 рыб». Ці праўду ён сказаў?

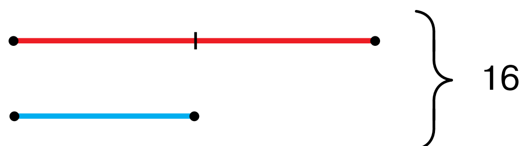

6

85 –	47 +	7 ·
$42 : 6$	$45 : 9$	$21 : 7$
$54 : 6$	$6 \cdot 6$	$48 : 6$
$40 : 5$	$4 \cdot 7$	$54 : 9$

7 Начарці трохвугольнік з тупым вуглом. Ці можна начарціць трохвугольнік з двума тупымі вугламі?

8 Швачка зрасходавала на пашыў штаноў 14 м тканіны, выкарыстоўваючы па 2 м на кожныя штаны. Колькі метраў тканіны пайшло на столькі ж сукенак, калі на адну сукенку ішло 3 м тканіны?

9 Вылічы.

$3 \cdot 9 - 3 \cdot 8$ $\quad$ $4 \cdot 3 + 4 \cdot 7$ $\quad$ $8 \cdot 4 - 3 \cdot 4$

$5 \cdot 6 + 5 \cdot 4$ $\quad$ $3 \cdot 8 - 3 \cdot 3$ $\quad$ $5 \cdot 8 - 3 \cdot 8$

$9 \cdot 6 - 9 \cdot 5$ $\quad$ $6 \cdot 9 + 6 \cdot 6$ $\quad$ $7 \cdot 2 - 4 \cdot 2$

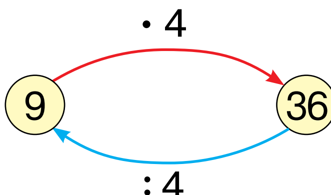

$9 \cdot 4 = 36$

$36 : 4 = 9$

$36 : 9 = 4$

1 Складзі табліцы дзялення на лік 9 і з дзеллю 9.

2 На адным станку за гадзіну вырабілі 4 дэталі, а на другім — на 3 дэталі больш. За колькі гадзін на другім станку можна вырабіць 49 дэталей?

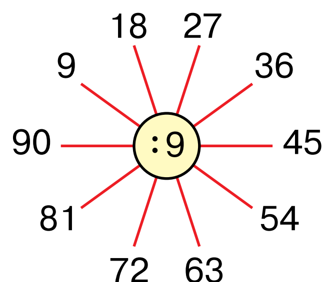

3 Складзі задачу па рысунку.

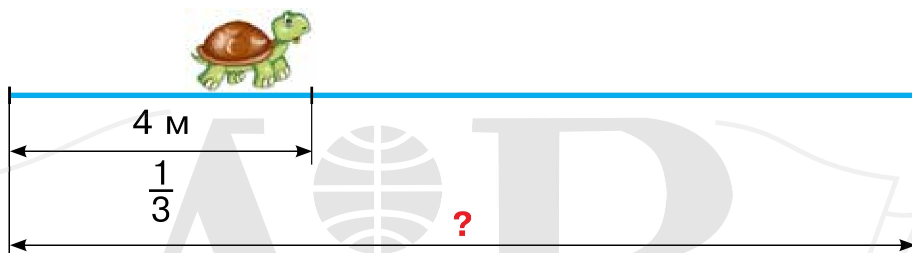

4 Начарці два адрэзкі: адзін даўжынёй 1 дм 6 см, а другі — у 4 разы карацейшы. Якая даўжыня другога адрэзка?

5 Стораны трохвугольніка роўныя 27 см, 31 см і a см. Складзі выраз для вылічэння перыметра гэтага трохвугольніка. Знайдзі перыметр, калі $a = 10, 27$.

6 Вылічы.

(49 – 28) : 7	36 : 9 + 78	67 – 5 • 9
(16 + 54) : 10	90 – 81 : 9	72 + 63 : 9
(60 – 24) : 9	70 – 27 : 9	19 – 9 : 9

7* Устанаві заканамернасць у размяшчэнні лікаў і знайдзі лікі, якіх не хапае.

а)

14	9	5
24	19	5
21	7	?

б)

2	5	7
8	9	5
5	7	?

8 Якія прыклады зашыфраваны?

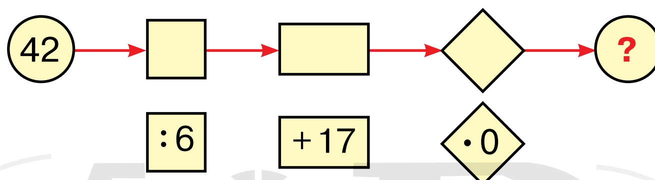

9 У вялікім кошыку 32 агуркі. Гэта ў 4 разы больш, чым у маленькім. Колькі агуркоў у маленькім кошыку?

10

Лікі	6	8	18	9	21	64	24	32
Знайдзі	палавіну		трэць			$\frac{1}{8}$		

Урок 50

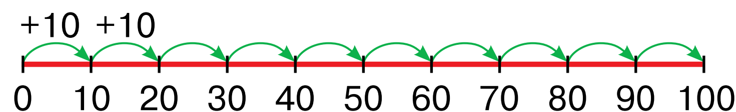

$10 \cdot 5 = 10 \cdot 4 + 10 = 40 + 10 = 50$

$10 \cdot 7 = 10 \cdot 5 + 10 \cdot 2 = 50 + 20 = 70$

5 + 2

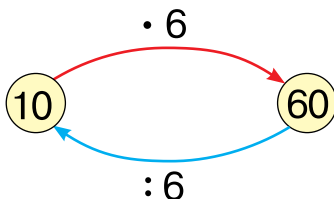

$10 \cdot 6 = 60$

$60 : 6 = 10$

$60 : 10 = 6$

1 Складзі табліцы множання ліку 10 і на лік 10.

10 •	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

2 Карыстаючыся табліцай множання ліку 10, складзі табліцы дзялення на лік 10 і з дзеллю 10.

3 На трох паліцах стаяла па 10 кніжак. Да іх дабавілі яшчэ некалькі кніжак, і ўсяго стала 62 кніжкі. Колькі кніжак дабавілі на паліцы?

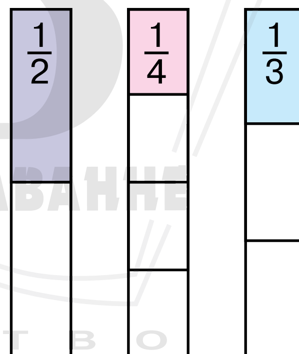

4 Параўнай з дапамогай рысункаў $\frac{1}{2}$ і $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{4}$ і $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{2}$ і $\frac{1}{4}$.

5 Запішы ў сантыметрах: 1 м, 1 дм, 1 дм 7 см, 10 дм, 8 дм 1 см.

6* Вядома, што: у доме № 14 больш паверхаў, чым у доме № 10; у доме № 11 больш паверхаў, чым у доме № 13, і менш, чым у доме № 10; у доме № 14 паверхаў менш, чым у доме № 12. Які з гэтых дамоў самы высокі, а які — самы нізкі?

7 Вылічы.

$6 \cdot 5 - 10$	$56 : 8 \cdot 10$	$72 : 8 \cdot 10$
$8 \cdot 10 + 10$	$40 : (2 \cdot 5)$	$81 : (90 : 10)$
$(4 + 12) : 4$	$(23 + 17) : 8$	$(71 - 36) : 7$
$(18 + 27) : 9$	$(19 + 16) : 5$	$(63 - 27) : 9$

8 Старана квадрата роўная x см. Запішы выраз для вылічэння перыметра квадрата. Знайдзі значэнне перыметра пры x, роўным 7, 9.

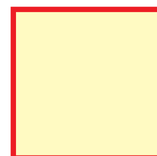

9

$8 \cdot 9 * 7 \cdot 9$	$6 \cdot 9 + 6 * 6 \cdot 10$
$6 \cdot 3 * 3 \cdot 6$	$7 \cdot 3 + 3 * 7 \cdot 4$
$10 \cdot 2 * 10 \cdot 3$	$5 \cdot 8 + 8 * 8 \cdot 6$

10 У кнізе 100 старонак. Вася чытаў яе 10 дзён па 7 старонак штодня. Колькі старонак яму засталося прачытаць?

11 Рашы ўраўненні.

$x \cdot 9 = 27$	$25 - x = 8$	$x : 2 = 6$
$3 \cdot b = 18$	$24 : a = 8$	$40 + x = 83$

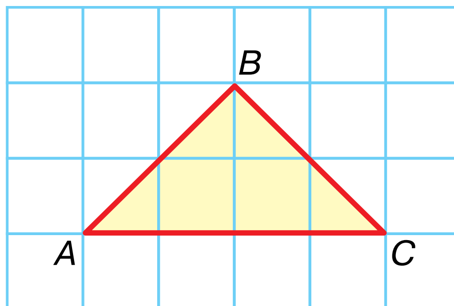

З дапамогай палеткі — празрыстай плёнкі, падзеленай на квадраты са стараной 1 см, можна вызначыць, колькі квадратных сантыметраў змяшчае фігура, або знайсці плошчу фігуры (S) у квадратных сантыметрах.

$$S = 2 + 4 : 2 = 4\ (\text{см}^2)$$

1 Знайдзі плошчы фігур з дапамогай палеткі.

а)

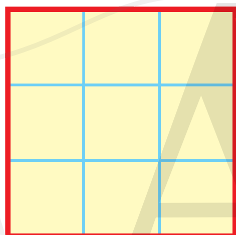

б)

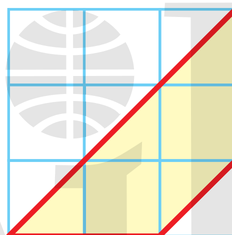

в)

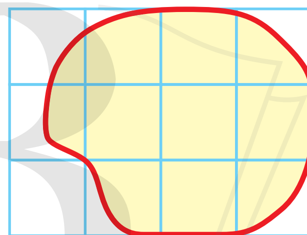

2 Дзве дзяўчынкі і хлопчык прапалолі 19 радоў капусты. Дзяўчынкі прапалолі па 7 радоў. Колькі радоў прапалоў хлопчык?

3 На прамой *AB* адзнач пункты *K* і *M*. Запішы прамені з пачаткамі ў гэтых пунктах.

4 Знайдзі:

а) суму, калі першае складаемае 42, а другое — дзель лікаў 21 і 7;

б) дзель, калі дзялімае 42, а дзельнік — рознасць лікаў 20 і 14;

в) рознасць здабыткаў лікаў 8 і 8, 8 і 5;

г) суму дзелей лікаў 64 і 8, 35 і 5.

5

$9 \cdot 7 * 9 \cdot 6 + 9$	$9 \cdot 2 + 40 * 97$
$54 : 6 * 54 - 6$	$9 \cdot 4 * 9 \cdot 5 - 9$
$9 \cdot 3 + 20 * 50$	$9 \cdot 5 * 5 \cdot 9$

6* У Васі было некалькі цукерак. Ён раздзяліў іх паміж сёстрамі. Малодшай сястры ён даў палавіну ўсіх цукерак і яшчэ 2, а старэйшай сястры — астатнія 3 цукеркі. Колькі цукерак было ў Васі?

7 Даўжыня ломанай *ABC* роўна 21 см. Знайдзі даўжыню звяна *AB*, калі даўжыня звяна *BC* роўная 1 дм 2 см.

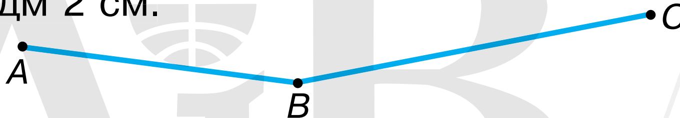

8 У чатырох скрынях ляжыць перац па 9 кг у кожнай. Яго пераклалі ў сеткі па 6 кг у кожную. Колькі атрымалася сетак з перцам?

9 Рашы ўраўненні.

$x + 25 = 82$	$60 - a = 45$	$x - 18 = 29$
$4 \cdot x = 36$	$48 : x = 6$	$x : 8 = 7$

Урок 52

1 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні.

8 • 3	: 6
9 • 4	
3 • 4	

45 : 9	• 8
63 : 9	
54 : 9	

18 + 36	: 9
81 – 27	
36 + 36	

2 Для ўпрыгожвання ёлкі купілі некалькі набораў вялікіх шароў па 4 рублі і столькі ж набораў маленькіх шароў па 2 рублі. За вялікія шары заплацілі 12 рублёў. Колькі грошай заплацілі за маленькія шары?

Цана (р.)	Колькасць	Кошт (р.)
4	Аднолькавая	12
2		?

3 Знайдзі значэнне выразу a : 10 + 21 пры a, роўным 40, 70, 60.

4* Здагадайся, якіх лікаў не хапае ў гэтых схемах. Запішы патрэбныя роўнасці.

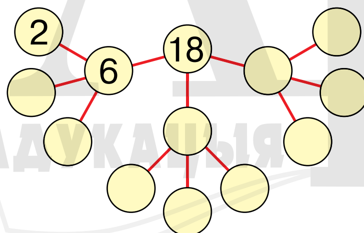

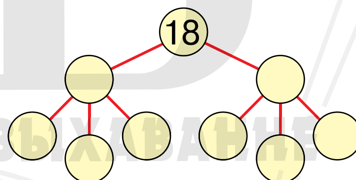

5 Ад скрутка дроту адрэзалі $\frac{1}{10}$. Гэта 7 м. Чаму роўная даўжыня ўсяго скрутка дроту?

6 Вылічы.

(80 – 35) : 9 (80 – 26) : 6 70 : 10 • 7

(68 + 32) : 10 (60 – 54) • 10 81 : 9 • 10

7 Насця спляла 3 вянкі па 7 кветак у кожным і вянок з 15 кветак. Колькі ўсяго кветак выкарыстала Насця?

8 Даўжыня прамавугольніка складае $\frac{1}{6}$ ад 54 см, а шырыня — у 3 разы менш. Вылічы перыметр прамавугольніка.

9 Конь атрымлівае на тыдзень 56 кг аўса. Колькі аўса спатрэбіцца каню на 10 дзён?

10 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:

а) дзель лікаў 80 і 10 павяліч у 3 разы;

б) рознасць лікаў 87 і 27 паменшы ў 6 разоў;

в) суму лікаў 28 і 12 паменшы ў 10 разоў.

$(4 \cdot 3) \cdot 2 = 24$

$4 \cdot (2 \cdot 3) = 24$

$4 \cdot 2 \cdot 3 = 24$

Перамнажаць лікі можна ў любым парадку. Вынік множання не залежыць ад парадку выканання множання.

$$a \cdot (b \cdot c) = (a \cdot b) \cdot c$$

1 Перамнож больш зручным спосабам.

$2 \cdot 7 \cdot 5$ $\quad$ $5 \cdot 4 \cdot 2$ $\quad$ $3 \cdot 8 \cdot 2$ $\quad$ $2 \cdot 3 \cdot 5$

2 З дроту даўжынёй 81 см зрабілі трохвугольнік і шасцівугольнік. Даўжыні ўсіх старон трохвугольніка і шасцівугольніка аднолькавыя. Знайдзі даўжыню адной стараны і перыметр кожнай фігуры.

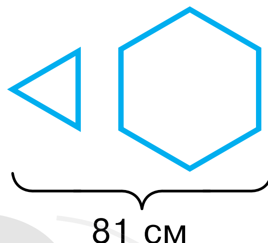

3 Пеця прачытаў кнігу, у якой 48 старонак, за 6 дзён. За колькі дзён сястра Пеці прачытае кнігу, у якой 64 старонкі, калі ў дзень будзе чытаць такую ж колькасць старонак?

4

Памяншаемае	$9 \cdot 7$	74		$9 \cdot 8$
Аднімаемае		$9 \cdot 6$	50 – 17	
Рознасць	18		26	23

5* У Тані 25 алоўкаў. Колькі алоўкаў яна можа аддаць сяброўцы, каб у яе засталося на 9 алоўкаў больш, чым у сяброўкі?

6 Выканай заданне па ўзоры.

12 • 4 = 2 • 6 • 4 = 8 • 6 = 48

15 • 3   15 • 2   18 • 3

14 • 4   16 • 3   12 • 2

?, старэйшая ў 4 разы   9 гадоў

7 Колькі гадоў будзе маме і дачцэ праз 4 гады? На колькі гадоў мама была старэйшая за дачку 4 гады назад?

8 Каля курыцы 5 куранят. Гэта на два кураняты менш, чым у кошыку. Колькі ўсяго куранят?

9 Даўжыня сшытка 20 см, гэта на 4 см больш, чым шырыня. Чаму роўная сума даўжынь усіх старон сшытка?

10 Вылічы.

27 : 9 + 9   20 – 2 • 8   0 : 9 – 0 • 8

36 – 18 : 3   27 : 3 + 6   8 : 1 – 8 : 8

1 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:
а) суму лікаў 25 і 15 паменшы ў 4 разы;
б) здабытак лікаў 8 і 7 павяліч на 9;
в) дзель лікаў 80 і 8 павяліч у 6 разоў;
г) рознасць лікаў 27 і 17 павяліч у 8 разоў.

2 Вымерай адрэзак *AB*. Начарці адрэзак у 2 разы карацейшы.

3 Знайдзі $\frac{1}{2}$ ад 12, $\frac{1}{3}$ ад 27, $\frac{1}{9}$ ад 81, $\frac{1}{5}$ ад 50, $\frac{1}{8}$ ад 64.

4 Расфасавалі 70 кг апельсінаў і некалькі кілаграмаў груш у пакеты. Маса аднаго пакета з апельсінамі 10 кг, а з грушамі — 9 кг. Колькі было кілаграмаў груш, калі пакетаў з апельсінамі і грушамі атрымалася пароўну?

5 Знайдзі памылкі.

$30 - 12 : 4 = 5$	$32 : 8 \cdot 2 = 8$
$25 - 9 - 4 = 20$	$5 + 5 \cdot 4 = 40$
$40 - 24 + 5 = 10$	$48 - (24 - 10) = 14$

6 Перыметр прамавугольніка роўны 20 см. Ці можа адна з яго старон быць роўнай 10 см?

7 З лікаў ад 10 да 75 выпішы тыя, што дзеляцца на 8.

8* У пакоі стаяць табурэткі і крэслы. У кожнай табурэткі 3 ножкі, у крэсла — 4. Калі на ўсе табурэткі і крэслы сядуць людзі, то будзе разам 39 ног і ножак. Колькі крэслаў і колькі табурэтак у пакоі?

9 $\gtrless=$ 7 • 9 * 9 • 7 　　　 1 г * $\frac{1}{2}$ г

10 • 9 – 10 * 10 • 9 + 10 　　　 20 мін * $\frac{1}{3}$ г

77 см * 7 дм 7 см 　　　 60 мін * 12 г

10 Стораны прамавугольніка — 15 см і y см. Запішы выраз для вылічэння перыметра прамавугольніка. Знайдзі перыметр пры y, роўным 10, 1.

11 Расстаў дужкі так, каб роўнасці сталі правільнымі.

4 + 6 • 3 = 30 　　　 31 – 10 • 3 = 63

8 • 4 – 2 = 16 　　　 24 : 4 • 2 = 3

4 • 7 – 4 : 2 = 6 　　　 28 – 18 : 2 = 5

Урок 55

1 Рашы прыклады і даведаешся назву мацерыка, на якім горача і мала вільгаці, а самы вялікі горад — Сіднэй.

Ў	42 : 7 + 66
А	90 : 10 + 18
Р	72 : 9 + 39
Л	64 : 8 • 4
Я	54 : 6 + 25
І	40 – 24 : 8
А	24 + 21 : 7
Т	80 : 8 • 0
С	76 – 40 : 4

27	72	66	0	47	27	32	37	34

2 Гаспадыня разліла 12 л малака ў 4 аднолькавыя слоікі, запоўніўшы іх цалкам. Колькі такіх слоікаў спатрэбіцца для 6 л малака?

3 Па схемах запішы выразы і знайдзі іх значэнні.

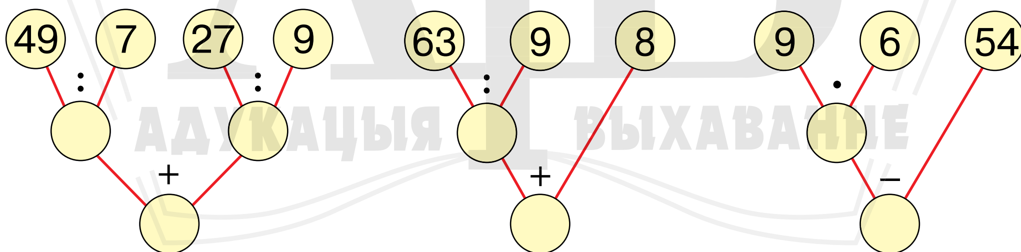

4 Стораны прамавугольніка падзелены на сантыметры. Злучы пункты дзялення так, каб атрымаліся квадраты. Колькі квадратных сантыметраў змяшчае прамавугольнік?

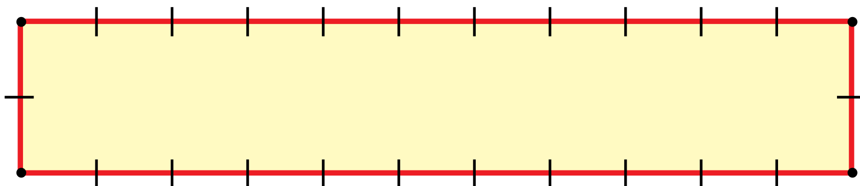

5* Колькі ў бабулі кошак і пеўняў, калі ўнук налічыў 5 галоў і 16 ног?

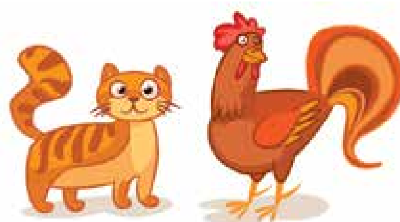

6 Рашы ўраўненні.

$18 + 11 - x = 13$ $37 - 9 + x = 49$ $x : 9 = 16 - 8$

7 У класе 8 дзяўчынак. Яны складаюць $\frac{1}{3}$ усіх навучэнцаў класа. Колькі ўсяго дзяцей у класе?

8 У школу прывезлі 18 парт, а сталоў — на 12 менш. У колькі разоў больш прывезлі ў школу парт, чым сталоў?

9 $> < =$

1 дм 9 см * 1 м

7 дзяс. 5 адз. * 5 дзяс. 7 адз.

1 г 13 мін * 72 мін

2 адз. 4 дзяс. * 42 адз.

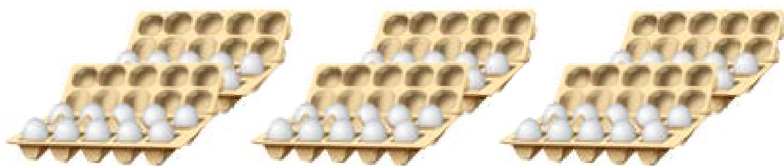

$2 \cdot 3 = 6$ $\qquad$ $6 : 3 = 2$

$20 \cdot 3 = 60$ $\qquad$ $60 : 3 = 20$

2 дзяс. · 3 = 6 дзяс. $\qquad$ 6 дзяс. : 3 = 2 дзяс.

1 Вылічы па ўзоры.

2 · 20 = 20 · 2 = 2 дзяс. · 2 = 4 дзяс. = 40

$2 \cdot 30$ $\qquad$ $3 \cdot 30$ $\qquad$ $4 \cdot 20$ $\qquad$ $2 \cdot 40$

2 Павяліч у 2 разы лікі 10, 20, 30, 40, 50.

3 Паменшы ў 3 разы лікі 90, 60, 30, 15.

4 Праз раку пабудавалі мост. Ён мае 3 пралёты. Даўжыні моста і сярэдняга пралёта ўказаны на рысунку. Знайдзі даўжыню крайніх пралётаў, калі яны роўныя паміж сабой.

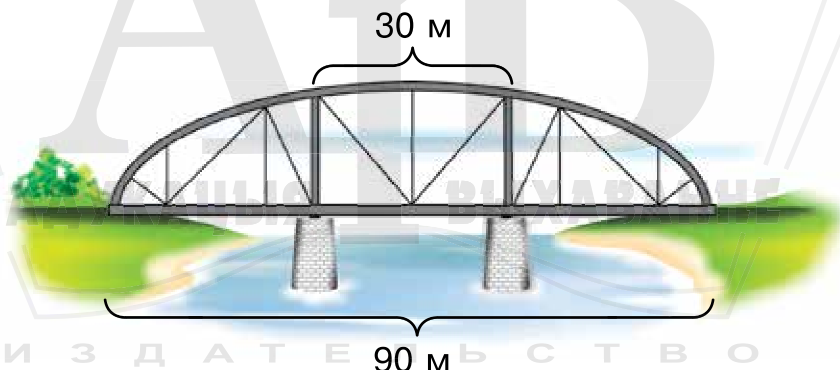

5 Даўжыня прамавугольніка 3 дм, а шырыня — у 5 разоў меншая. Чаму роўны перыметр прамавугольніка?

6 Рашы ўраўненні.

$3 \cdot b = 60$ $80 : a = 4$ $x : 3 = 30$

7* Зрабі ў сшытку такі рысунак. Назаві «імёны» пунктаў, паказаных на рысунку. Пазнач пункты: (2; 3), (2; 4), (2; 5).

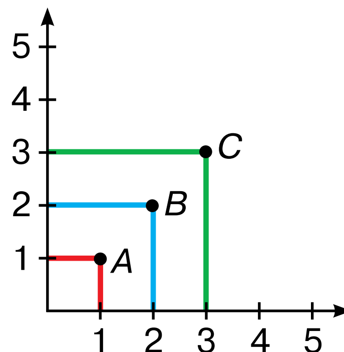

8 $80 : 4 * 80 : 2$

$20 \cdot 3 * 20 \cdot 4$

$10 \cdot 0 * 91 - 0$

$50 : 1 * 50 \cdot 1$

9 а) Колькі сантыметраў у $\frac{1}{2}$ м, $\frac{1}{5}$ м, $\frac{1}{10}$ м?

б) Колькі мінут у $\frac{1}{2}$ г, $\frac{1}{3}$ г, $\frac{1}{6}$ г?

10 На талерцы было 16 піражкоў. Чацвёртую долю ўсіх піражкоў узяў брат, астатнія падзялілі пароўну паміж сабой тры сястры. Колькі піражкоў атрымала кожная сястра?

11 Вылічы.

$20 \cdot 2 : 4$ $45 + 40 : 4$ $70 + 30 : 3$

$80 : 8 + 27$ $90 - 60 : 6$ $100 - 40 \cdot 2$

$(3 + 2) \cdot 3 = 5 \cdot 3 = 15$

$(3 + 2) \cdot 3 = 3 \cdot 3 + 2 \cdot 3 =$

$= 9 + 6 = 15$

Каб памножыць суму на лік, можна памножыць на гэты лік кожнае складаемае і атрыманыя здабыткі скласці.

$$(a + b) \cdot c = a \cdot c + b \cdot c$$

1 Вылічы.

$(3 + 7) \cdot 4$ $(5 + 3) \cdot 3$ $(3 + 8) \cdot 3$

$(5 + 4) \cdot 9$ $(8 + 1) \cdot 9$ $(4 + 9) \cdot 2$

2 Да абеду прадалі 4 каробкі пячэння па 8 кг у кожнай. Пасля абеду — 3 такія ж каробкі. Колькі кілаграмаў пячэння прадалі за дзень? Рашы задачу рознымі спосабамі.

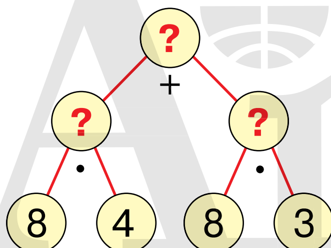

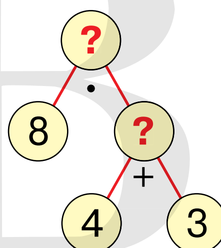

3 Рашы ўраўненні.

$x : 3 = 20 : 2$ $27 - x = 40 : 4$

$x \cdot 10 = 50 : 5$ $x + 21 = 24 \cdot 2$

4* Брат павіншаваў сястру з днём нараджэння. Калі яго спыталі, колькі гадоў сястры, ён адказаў: «Праз тры гады яна будзе ўдвая старэйшая, чым тры гады назад». Колькі гадоў сястры?

5 Вылічы па ўзоры.

$7 \cdot (10 + 2) = 7 \cdot 10 + 7 \cdot 2 = 70 + 14 = 84$

$3 \cdot (30 + 3)$ $2 \cdot (20 + 3)$ $6 \cdot (2 + 10)$

$7 \cdot (8 + 2)$ $3 \cdot (30 + 1)$ $4 \cdot (10 + 2)$

6 Знайдзі $\frac{1}{2}$ ад 40, $\frac{1}{5}$ ад 50, $\frac{1}{8}$ ад 72, $\frac{1}{4}$ ад 36.

7 Стораны прамавугольніка — 20 см і 4 см. Запішы выраз для знаходжання перыметра прамавугольніка і вылічы яго.

4 см

20 см

8 У двух букетах 10 кветак. Колькі кветак у 6 такіх букетах? Рашы задачу рознымі спосабамі.

9 Суму здабыткаў запішы здабыткам па ўзоры.

$3 \cdot 6 + 4 \cdot 6 = (3 + 4) \cdot 6 = 7 \cdot 6 = 42$

$2 \cdot 7 + 3 \cdot 7$ $4 \cdot 3 + 3 \cdot 3$ $3 \cdot 4 + 5 \cdot 4$

$4 \cdot 6 + 5 \cdot 6$ $6 \cdot 2 + 2 \cdot 2$ $2 \cdot 2 + 8 \cdot 2$

24 • 3 = ☐

20 + 4

24 • 3 = [20] • 3 + [4] • 3 = 60 + 12 = 72

Алгарытм

1. Двухзначны лік прадстаўляю сумай разрадных складаемых.

24 = 20 + 4

2. Кожнае складаемае множу на адназначны лік.

(20 + 4) • 3 = 20 • 3 + 4 • 3

3. Атрыманыя здабыткі складаю.

60 + 12 = 72

1 Вылічы.

13 • 5 2 • 34 42 • 2 2 • 39 25 • 3

2 У класе 24 вучні. Пасля таго як Максім на свой дзень нараджэння раздаў кожнаму па 4 цукеркі, засталося яшчэ 4 цукеркі. Колькі цукерак было ў Максіма?

3 Знайдзі значэнні выразаў.

14 • 2 – 20 21 • 3 – 2 • 20 30 • 3 – 4 • 22

13 • 3 – 3 • 10 100 – 0 • 13 3 • 20 + 12 • 3

4 Рашы ўраўненні.

$a : 13 = 4$ $60 : b = 3$ $x \cdot 2 = 80$

5* У Марыны, Каці, Соні, Ніны, Лізы і Тані былі два сабакі і чатыры кошкі. У Соні і Лізы былі аднолькавыя жывёлы, у Лізы і Марыны — розныя, у Каці і Соні — аднолькавыя, у Соні і Марыны — розныя. У каго была кошка, а ў каго быў сабака?

6 Вучань начарціў 2 квадраты. Перыметр першага квадрата роўны 24 см, другога — 36 см. На колькі сантыметраў старана другога квадрата даўжэйшая за старану першага квадрата? Рашы задачу рознымі спосабамі.

7 8 м 6 дм = ☐ дм 90 мін = ☐ г ☐ мін

6 дм 4 см = ☐ см 25 дм = ☐ м ☐ дм

4 дм 2 см = ☐ см 45 см = ☐ дм ☐ см

5 дм 7 см = ☐ см 1 г 20 мін = ☐ мін

8 Для ўрокаў працоўнага навучання купілі 6 набораў каляровай паперы па 12 лістоў у кожным наборы. На вырабы зрасходавалі 40 лістоў. Колькі лістоў паперы засталося?

9 Вылічы.

$11 \cdot 4$ $7 \cdot 12$ $16 : 2 + 4 : 2$ $18 : 9 + 27 : 3$

$13 \cdot 5$ $6 \cdot 14$ $0 : 7 + 21 : 7$ $21 : 3 + 18 : 6$

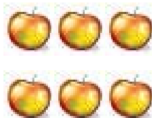
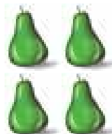

I спосаб: (6 + 4) : 2 = 10 : 2 = 5

II спосаб: (6 + 4) : 2 = 6 : 2 + 4 : 2 = 3 + 2 = 5

Каб падзяліць суму на лік, можна кожнае складаемае падзяліць на гэты лік і атрыманыя дзелі скласці.

$$(a + b) : c = a : c + b : c$$

1 Вылічы зручным спосабам.

(6 + 15) : 3	(11 + 13) : 6	(12 + 28) : 8
(6 + 27) : 3	(40 + 32) : 8	(54 + 18) : 6
(6 + 21) : 3	(48 + 16) : 8	(36 + 12) : 6

2 20 трактароў і 12 легкавых машын пагрузілі на платформы па 4 на кожную. Колькі платформ было выкарыстана? Рашы задачу двума спосабамі.

3

7 дм 8 см і 78 см	4 м 7 дм і 4 м 70 см
85 мін і 1 г 15 мін	65 мін і 1 г 5 мін

4 Параўнай фігуры па плошчы.

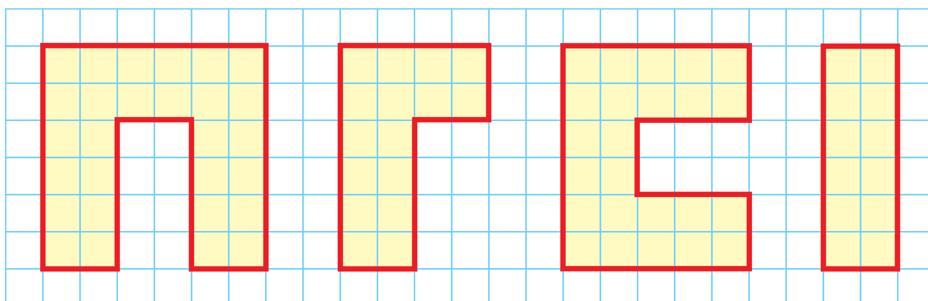

5 Прыдумай ураўненні з лікамі.

100 і 52 100 і 10 73 і 27

6* Пеця глядзіць на гадзіннік і бачыць, што праз 3 абароты секунднай стрэлкі ён будзе паказваць 3 гадзіны. Колькі часу будзе паказваць гадзіннік праз 30 абаротаў секунднай стрэлкі?

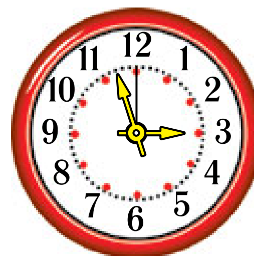

7 У каробцы 24 цукеркі. З'елі $\frac{1}{3}$ усіх цукерак. Колькі цукерак засталося ў каробцы?

8 Дзеці гулялі ў крыжыкі. Калі яны паставілі крыжыкі ў 29 клетках, то свабодных клетак засталося на 6 больш, чым перакрэсленых. Колькі ўсяго было клетак у квадраце, што нарысавалі дзеці?

9 Вылічы.

(15 + 24) : 3 (16 + 40) : 4 (12 + 42) : 6

(18 + 72) : 9 (8 + 48) : 8 (14 + 49) : 7

39 : 3 = ☐

30 + 9

39 : 3 = 30 : 3 + 9 : 3 = 10 + 3 = 13

Алгарытм

1. Прадстаўляю двухзначны лік сумай зручных складаемых.

39 = 30 + 9

2. Кожнае складаемае дзялю на лік 3.

(30 + 9) : 3 = 30 : 3 + 9 : 3

3. Атрыманыя дзелі складаю.

10 + 3 = 13

1 Вылічы па ўзоры.

52 : 2 = (40 + 12) : 2 =
= 40 : 2 + 12 : 2 = 20 + 6 = 26

75 : 5	45 : 3	64 : 4	90 : 5
81 : 3	50 : 2	72 : 3	57 : 3

2 У школьным садзе вучні сабралі 90 кг яблыкаў і 42 кг груш і расклалі паасобку яблыкі і грушы ў скрыні па 3 кг у кожную. На колькі больш было скрынь з яблыкамі, чым з грушамі?

3 Рашы ўраўненні.

$x \cdot 5 = 60$ $3 \cdot x = 66$ $57 : x = 3$

4 На дарогу да школы вучню трэба 40 мінут. Калі ён павінен выйсці з дому, каб прыйсці ў школу ў 8 гадзін 15 мінут?

5* З лагера выйшлі Вася, Раман, Толя, Лёня і Міша. Толя ідзе паперадзе Мішы, Лёня — паперадзе Васі, але ззаду Мішы, Раман — паперадзе Толі. Хто ідзе першым і хто ідзе апошнім? Хто ідзе ўслед за Мішам і хто ідзе перад Мішам?

6 Невядомы лік павялічылі ў 3 разы і атрымалі 45. Знайдзі гэты лік.

7 Колькі на рысунку адрэзкаў; праменяў? Запішы.

8 Адзін чабан з 6 авечак настрыг 24 кг воўны, а другі з 8 авечак — 40 кг. Які з чабаноў настрыг больш воўны з адной авечкі? На колькі?

9 Вылічы.

$(72 - 54) : 9$ $80 - 64 : 8$ $24 \cdot 3 - 18$

$(80 - 64) : 8$ $84 : 2 + 15$ $5 \cdot 16 - 11$

$72 - 54 : 9$ $70 : 5 - 0$ $24 \cdot 4 - 24$

64 : 16 = ☐ (падборам)

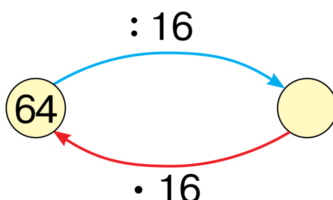

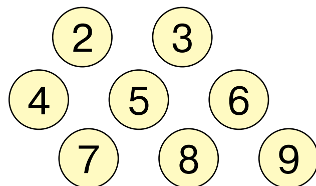

2 • 16 = 32 (лік 2 не падыходзіць)
3 • 16 = 48 (лік 3 не падыходзіць)
4 • 16 = 64 (лік 4 падыходзіць)

64 : 16 = 4

1 Знайдзі дзель спосабам падбору.

26 : 13	42 : 14	72 : 18	45 : 15
60 : 30	80 : 20	90 : 30	90 : 10
80 : 16	90 : 15	40 : 40	100 : 20

2 Знайдзі ўраўненні, у якіх $x = 6$.

$x + 6 = 16$	$x - 2 = 12$	$x : 2 = 12$
$24 - x = 18$	$48 : x = 6$	$12 : x = 2$

3 а) Перапынак пачаўся ў 9 гадзін 15 мінут, а закончыўся ў 9 гадзін 25 мінут. Колькі мінут быў перапынак?
б) Перапынак закончыўся ў 10 гадзін 10 мінут, а працягваўся 20 мінут. Калі пачаўся перапынак?
в) Перапынак пачаўся ў 9 гадзін 15 мінут і працягваўся 20 мінут. Калі закончыўся перапынак?

4 Выпішы выразы, лікавае значэнне якіх роўнае 24.

48 : 2	25 – 0	3 • 8	24 : 1
24 • 0			24 – 1
24 : 24	**24**		57 – 32
50 – 26			6 • 4
72 : 3	12 • 2	8 • 4	0 : 24

5* Наташа нарысавала 7 кветак. Калі яна падлічыла колькасць усіх пялёсткаў, то атрымалася 47. Колькі рамонкаў і васількоў нарысавала Наташа? Рашы задачу спосабам падбору.

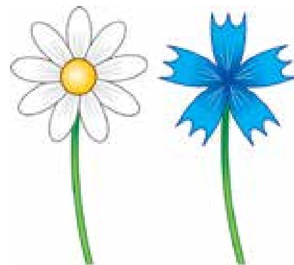

6 Колькі квадратных сантыметраў змяшчае прамавугольнік? Якая доля прамавугольніка зафарбавана?

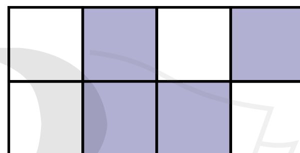

7 Было 45 сшыткаў у клетку і 52 — у лінейку. Вучням выдалі 36 сшыткаў у клетку і 25 — у лінейку. У колькі разоў больш засталося сшыткаў у лінейку, чым у клетку? На колькі больш?

8 Вылічы.

100 : 25	90 : 18	50 : 50	92 : 2
96 : 2	99 : 11	100 : 50	76 : 2

17 • 5 = 85

Праверка

85 : 5 = 17 або 85 : 17 = 5

Множанне правяраецца дзяленнем.

1 Знайдзі здабыткі і выканай праверку.

16 • 3 24 • 2 48 • 2 25 • 3

2 Купілі 3 каробкі каляровых алоўкаў па 20 алоўкаў у кожнай і 15 простых алоўкаў. Колькі ўсяго алоўкаў купілі?

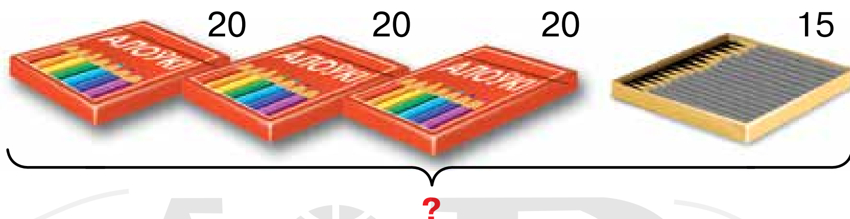

3 Запішы выразы і знайдзі іх значэнні:

а) дзель лікаў 12 і 3 павяліч на 17;
б) лік 20 павяліч на дзель лікаў 28 і 2;
в) ад ліку 40 аднімі дзель лікаў 24 і 2;
г) рознасць лікаў 50 і 29 падзялі на 3.

4 Расстаў знакі дзеянняў так, каб роўнасці сталі правільнымі.

(2 * 8) + (3 * 8) = 40 (3 * 4) + (2 * 3) = 18

(3 * 4) – (2 * 6) = 0 (3 * 6) – (2 * 2) = 14

5* Дзялімае большае за дзель у 4 разы. Рознасць дзялімага і дзельніка роўная 15. Знайдзі дзялімае, дзельнік, дзель.

6 З меха насыпалі па 3 кг мукі ў кожны з 2 пакетаў. У мяху засталося 35 кг мукі. Колькі кілаграмаў мукі было ў мяху?

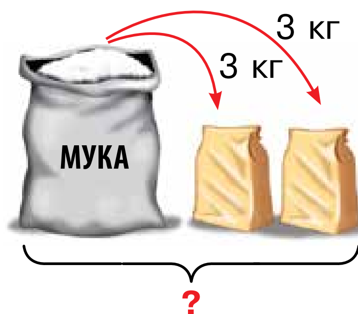

7 Вылічы.

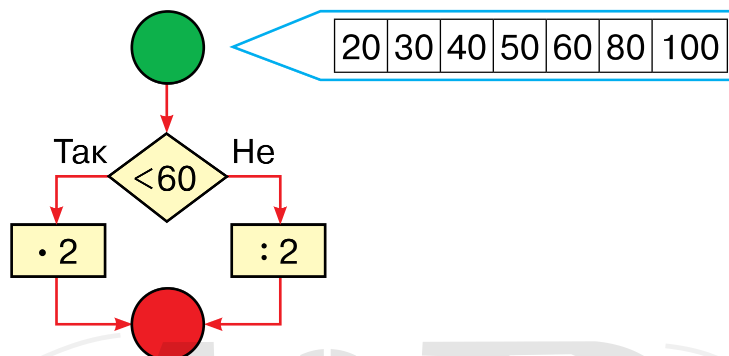

8 Старана квадрата роўная a см. Складзі выраз для знаходжання перыметра квадрата. Знайдзі значэнне перыметра пры a, роўным 20, 15.

9 На верхняй паліцы 45 кніг, а на ніжняй — два разы па 15 кніг. На колькі больш кніг на верхняй паліцы, чым на ніжняй?

10 Вылічы.

(20 + 15) • 2 (17 + 13) • 3 (11 + 19) • 3

Урок 63

$36 : 12 = 3$

Праверка

$3 \cdot 12 = 36$ або $36 : 3 = 12$

Дзяленне правяраецца множаннем або дзяленнем.

1 Выканай дзяленне і зрабі праверку.

90 : 5	44 : 2	66 : 33	90 : 30
55 : 11	75 : 5	48 : 12	88 : 4

2 Саша на 8 рублёў купіў марожанае па 2 рублі за порцыю. На 12 рублёў ён купіў столькі ж шакаладак. Знайдзі цану шакаладкі.

3 Запішы коратка адказы на пытанні задач.

а) Надзя рашыла 4 прыклады. Гэта трэць усіх прыкладаў. Колькі прыкладаў трэба рашыць Надзі?

б) Коля пабяліў 3 дрэвы. Яму трэба было пабяліць 9 дрэў. Якую долю дрэў пабяліў Коля?

4 Вылічы.

75 : 5 + 18	88 : 22 + 17	34 • 2 – 9
51 : 3 + 29	99 : 33 + 38	72 : 4 + 18
85 : 5 + 40	44 : 22 + 18	64 : 4 + 20

5* У двух пакетах 2 дзясяткі яек. Калі з першага пакета ўзялі 2 яйкі, то ў пакетах яек стала пароўну. Колькі яек было ў кожным пакеце першапачаткова?

6 50 см * 20 дм
3 дм * 35 см
2 м * 30 дм
1 м * 10 дм
2 дм 8 см * 3 дм
5 дм * 4 дм 7 см
1 г 15 мін * 90 мін
70 мін * 1 г 5 мін

7 Стораны прамавугольніка — 15 см і 9 см. Вылічы яго перыметр пры дапамозе дзеянняў складання і множання.

8 Ад дроту даўжынёй 87 м адрэзалі 4 разы па 15 м. Колькі метраў дроту засталося?

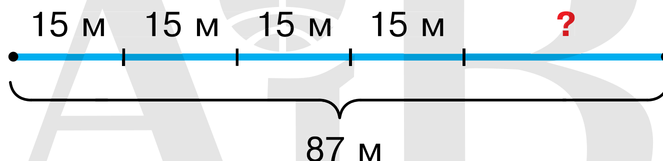

9 Вылічы.

27 : 9 + 9
36 – 18 : 3
45 – 9 • 4
63 + 3 • 9
20 – 2 • 8
27 : 3 + 6

Урок 64

1 На восеньскім кірмашы сям’я купіла 3 пакеты цыбулі па 7 кг і столькі ж пакетаў морквы па 5 кг. Колькі кілаграмаў гародніны купіла сям’я?

2 Вылічы.

2 • (20 + 4)	(14 + 11) • 4	86 : 2
3 • (11 + 3)	(10 + 0) • 2	80 : 5

3* Бацьку 32 гады, аднаму з яго сыноў 8 гадоў, а другому — 6. Праз колькі гадоў узрост бацькі будзе роўны суме гадоў двух яго сыноў?

4 Складзі па схемах выразы і знайдзі іх значэнні.

а)

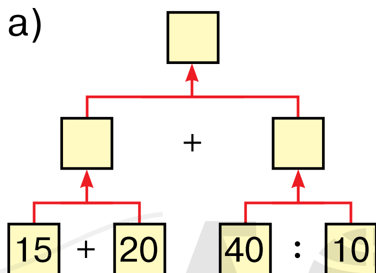

б)

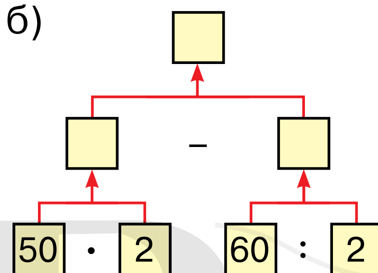

5 Даільным апаратам даярка за 1 гадзіну можа падаіць 10 кароў. Колькі кароў могуць падаіць 3 даяркі такім жа апаратам за 2 гадзіны?

6 Вылічы.

2 см 5 мм + 5 см	13 дм + 4 дм 8 см
7 м 3 дм + 2 дм	16 м 30 см – 6 м
65 м 6 дм – 60 м	70 дм 3 см + 3 дм
2 м 7 дм – 6 дм	12 дм 9 см – 3 дм

7 Перапынак паміж урокамі працягваецца 15 мінут. Гэта $\frac{1}{3}$ усяго ўрока. Колькі часу працягваецца ўрок?

8 Перыметр квадрата 36 см. Знайдзі яго старану. Пабудуй квадрат, старана якога роўная $\frac{1}{3}$ даўжыні стараны дадзенага квадрата. Знайдзі яго перыметр.

9 Параўнай, не вылічваючы.

$49 \cdot 2 * 48 \cdot 2$	$(12 + 18) : 6 * (12 + 16) : 6$
$5 \cdot 17 * 19 \cdot 5$	$4 \cdot (2 + 12) * (10 + 2) \cdot 4$
$36 : 6 * 30 : 6$	$(16 + 4) : 4 * (16 - 4) : 4$

10 Павяліч лікі 6, 7, 2, 1 у 8 разоў. На колькі адзінак павялічыўся кожны лік?

11 У 3 «А» класе 25 вучняў. Гэта на 2 вучні больш, чым у 3 «Б» класе. Колькі вучняў у абодвух класах?

12 У дзвюх скрынях было 24 кг цыбулі. У другой скрыні цыбулі было ў 3 разы больш, чым у першай. Колькі кілаграмаў цыбулі было ў кожнай скрыні?

13 Вылічы.

$(23 + 17) : 8$	$(71 - 36) : 7$	$80 : 8 + 0$
$(19 + 16) : 5$	$(63 - 27) : 9$	$42 : (21 - 15)$
$(20 + 45) : 5$	$(70 - 15) : 5$	$70 : 70 + 20$

Задача. Да дня нараджэння мама купіла 2 тарты па цане 9 рублёў. Столькі грошай яна патраціла на 3 аднолькавыя каробкі цукерак. Колькі каштуе 1 каробка цукерак?

	Цана	Колькасць	Кошт
Торт	9 р.	2	Аднолькавы
Цукеркі	?	3	

1 Вылічы.

8 • 5 + 19 26 + 4 • 9

90 – 7 • 5 97 – 3 • 8

2 Узрост сына складае $\frac{1}{5}$ узросту бацькі. Сыну 6 гадоў. Колькі гадоў бацьку?

3 Колькі метраў тасьмы трэба ўзяць для абшыўкі дывана прамавугольнай формы даўжынёй 3 м і шырынёй 20 дм?

4 У кнізе 85 старонак. На працягу тыдня Косця чытаў па 10 старонак у дзень. Колькі старонак яму засталося прачытаць?

5 Запішы прыклады і вылічы.

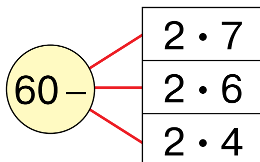

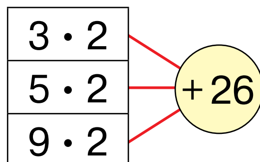

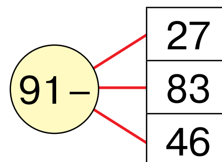

6* Апавяданне пачынаецца на 16-й старонцы, а заканчваецца на 31-й. Колькі старонак кнігі займае гэтае апавяданне?

7 Запішы сумай разрадных складаемых лікі 37, 82, 95.

8 Маме 28 гадоў, тата старэйшы за маму на 4 гады, а сын маладзейшы за тату ў 4 разы. На колькі гадоў сын маладзейшы за тату?

9 Рашы ўраўненні.

$a \cdot 20 = 85 - 25$ $\qquad x : 15 = 30 : 6$

$40 + 15 + x = 65$ $\qquad 90 - 36 + x = 61$

Урок 66

1 Швачка пашыла 12 сукенак, зрасходаваўшы на кожную па 4 м тканіны. Столькі метраў тканіны яна зрасходавала на пашыў блузак, выкарыстоўваючы на кожную па 2 м. Колькі блузак пашыла швачка?

2 Складзі па табліцы ўраўненні і рашы іх.

Дзялімае	76	60	c	e	96	80
Дзельнік	a	b	2	6	6	m
Дзель	4	4	48	12	k	5

3 Вылічы.

60 : 15 69 : 3 90 : 30
24 : 2 44 : 22 88 : 11
42 : 3 66 : 33 99 : 33

4 Агарод мае форму прамавугольніка. Яго даўжыня 60 м, а шырыня b м. Якой будзе даўжыня агароджы вакол агарода?

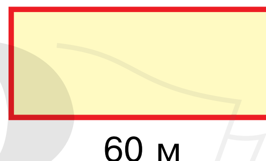

5* Турыст павінен быў прайсці 60 км. На другі дзень яму засталося прайсці палавіну таго, што ён прайшоў за першы дзень. Колькі кіламетраў засталося прайсці турысту?

6 Рашы ўраўненні.

$25 : x = 5$ $80 : x = 40$ $x \cdot 27 = 81$

7 Замяні суму здабыткам і вылічы.

$9 \cdot 8 + 9 \cdot 2$ $\quad$ $6 \cdot 7 + 4 \cdot 7$ $\quad$ $7 \cdot 2 + 7 \cdot 3 + 7 \cdot 4$

8 Даўжыня прамавугольніка 23 см. Гэта на 9 см больш, чым шырыня. Знайдзі шырыню прамавугольніка.

9 Разгледзь рысунак і адкажы на пытанні:
а) якая маса буракоў, морквы і цыбулі разам;
б) у колькі разоў буракі цяжэйшыя, чым морква і цыбуля разам?
Пастаў іншыя пытанні да рысунка, адкажы на іх.

5 кг

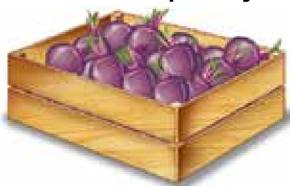
35 кг

2 кг

10 Выразі.

3 м 15 дм = ☐ дм $\quad$ 78 мін = ☐ г ☐ мін
4 дм 7 см = ☐ см $\quad$ 3 дзяс. = ☐ адз.

11 У школьным садзе 60 дрэў: $\frac{1}{3}$ дрэў — гэта яблыні, $\frac{1}{4}$ — грушы. Колькі ў садзе яблынь і груш разам? На колькі больш у садзе яблынь, чым груш?

12 Знайдзі дзель.

20 : 2	30 : 3	33 : 3	26 : 2	64 : 2
99 : 9	45 : 3	42 : 2	86 : 2	56 : 4

(Назва і нумар установы адукацыі)

Навучальны год	Імя і прозвішча вучня	Стан вучэбнага дапаможніка пры атрыманні	Адзнака вучню за карыстанне вучэбным дапаможнікам
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			

Вучэбнае выданне

Чабатарэўская Тамара Мацвееўна
Нікалаева Валянціна Уладзіміраўна

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для 3 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання

У 2 частках
Частка 1

2-е выданне, выпраўленае і дапоўненае

Рэдактар *Н. А. Ваніцкая*
Мастак вокладкі *К. У. Максімава*
Мастакі *В. Я. Каляскова, К. У. Максімава, Д. М. Матарыкін*
Камп'ютарны набор *Н. А. Ваніцкай, А. І. Рамановіч*
Камп'ютарная вёрстка *В. Я. Калясковай, І. М. Кузьмянковай*
Карэктар *Н. А. Ваніцкая*

Падпісана ў друк 26.04.2017. Фармат 70 x 90 $^1/_{16}$. Папера афсетная.
Друк афсетны. Ум. друк. арк. 9,95 + 0,29 форз. Ул.-выд. арк. 4,2 + 0,3 форз.
Тыраж 9 680 экз. Заказ .

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва "Адукацыя і выхаванне"».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/19 ад 14.11.2014. Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск.

Адкрытае акцыянернае таварыства «Паліграфкамбінат імя Я. Коласа».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 2/3 ад 04.10.2013. Вул. Каржанеўскага, 20, 220024, г. Мінск.

1. У выразе без дужак, што змяшчае толькі складанне і адніманне, дзеянні выконваюцца ў тым парадку, у якім яны запісаны: злева направа.

30 – 10 + 5

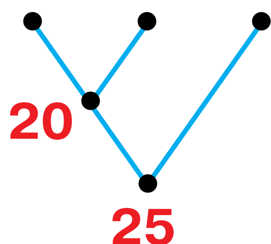

24 + 12 – 8

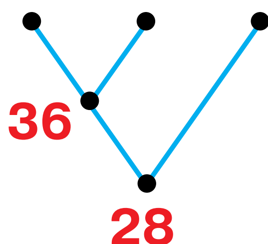

2. У выразе без дужак, што змяшчае толькі множанне і дзяленне, дзеянні выконваюцца ў тым парадку, у якім яны запісаны: злева направа.

24 : 3 · 4

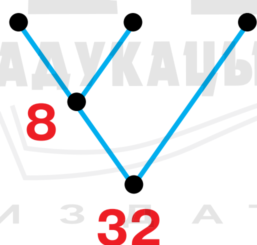

6 · 8 : 4

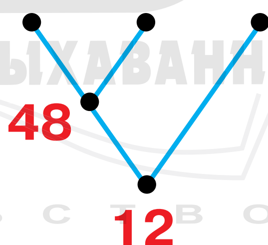

3. У выразе, які змяшчае складанне, адніманне, множанне, дзяленне, спачатку выконваюцца дзеянні множання і дзялення ў парадку іх запісу, а потым — складання і аднімання таксама ў парадку запісу.

$36 : 4 + 2 \cdot 2$

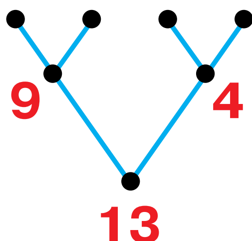

$72 - 36 : 6 \cdot 2 + 5$

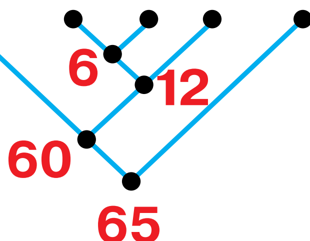

4. У выразе, які змяшчае дужкі, спачатку знаходзяць значэнне выразу ў дужках.

$45 + (18 - 7)$

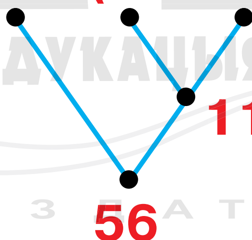

$45 : (19 - 10)$

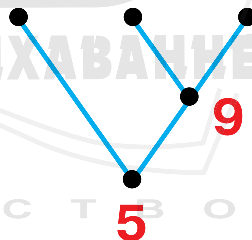

ДОЛІ. ПАРАЎНАННЕ ДОЛЕЙ

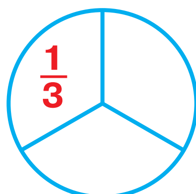

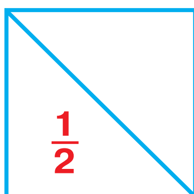

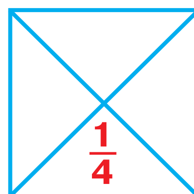

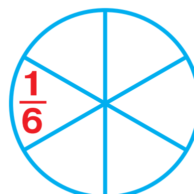

$$1 = \frac{2}{2} = \frac{3}{3} = \frac{4}{4} = \frac{6}{6}$$

Каб атрымаць другую, трэцюю, чацвёртую і г. д. долі, трэба цэлае падзяліць на дзве, тры, чатыры і г. д. роўныя часткі.

$$\frac{1}{2} > \frac{1}{3}$$

$$\frac{1}{3} > \frac{1}{4}$$

$$\frac{1}{4} < \frac{1}{2}$$

ЗНАХОДЖАННЕ ДОЛІ ЛІКУ І ЛІКУ ПА ЯГО ДОЛІ

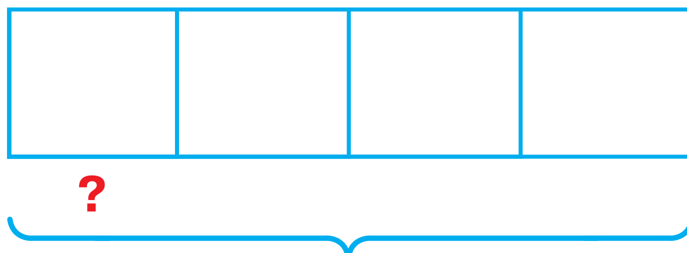

12 см

12 : 4 = 3 (см)

Доля ліку знаходзіцца дзеяннем дзялення.

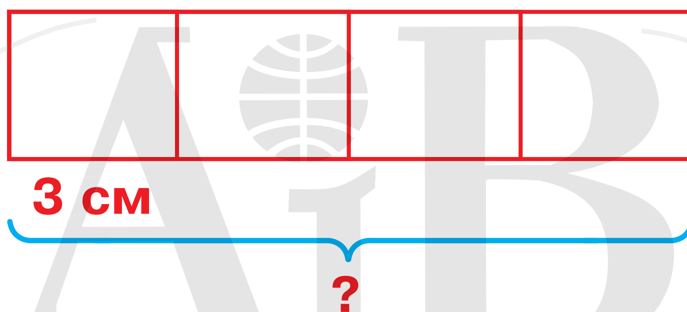

3 · 4 = 12 (см)

Цэлае па яго долі знаходзіцца дзеяннем множання.